

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjunta- ohjelman 2020-2023 loppuraportti

Oikeusministeriön julkaisuja 2023:9

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman 2020-2023 loppuraportti

Elina Ruuskanen

Oikeusministeriö, Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-718-4

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman 2020–2023 loppuraportti

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:9		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t	Elina Ruuskanen		
Kieli	Suomi	Sivumäärä	44

Tiivistelmä

Hallitusohjelmaan sisältyi kirjaus naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman laatisemista. Torjuntaohjelma julkaistiin lokakuussa 2020.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma sisälsi yhteensä 32 toimenpidettä, joilla pyrittiin ennaltaehkäisemään ja lisäämään tietoisuutta etenkin kunniaan liittyvästä väkivallasta ja digitaalisesta väkivallasta. Torjuntaohjelmassa oli myös väkivallan tekijöihin liittyviä toimenpiteitä. Lisäksi ohjelmassa oli useita kirjauksia, joiden kautta pyrittiin parantamaan väkivallan ehkäisemiseen liittyviä rakenteita ja koordinaatiota. Kaiken kaikkiaan ohjelmassa painotettiin naisiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisyä, tietoisuuden lisäämistä sekä etenkin esitutkinta- ja oikeusviranomaisten osaamisen parantamista.

Ohjelman toimeenpano alkoi heti sen julkaisemisen jälkeen. Toimeenpano toteutui hyvin: Kaikki toimenpiteet saatiin tai saadaan toteutettua vuoden 2023 loppuun mennessä. Ohjelman puitteissa koulutettiin suuri määrä viranomaisia ja ammattilaisia, ja tietoisuutta lisättiin mm. kunniaan liittyvästä ja digitaalisesta väkivallasta.

Tämän loppuraportin lisäksi naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman vaikuttavuudesta teetetään ulkopuolinen arviointi syksyllä 2023.

Asiasanat väkivalta, naisen asema, ennaltaehkäisy, poikkihallinnollisuus

ISBN PDF	978-952-400-718-4	ISSN PDF	2490-1172
Asianumero		Hankenumero	OM014:00/2020

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-718-4>

Slutrapport om programmet för bekämpning av våld mot kvinnor 2020–2023

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2023:9	Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet	
Författare	Elina Ruuskanen	
Språk	Finska	Sidantal 44

Referat

I regeringsprogrammet ingick en föresats om att utarbeta ett åtgärdsprogram för förebyggande av våld mot kvinnor. Åtgärdsprogrammet publicerades i oktober 2020.

Programmet för bekämpning av våld mot kvinnor omfattade 32 åtgärder, som syftade till att förebygga i synnerhet hedersrelaterat våld och digitalt våld och till att öka medvetenheten om dessa typer av våld. I bekämpningsprogrammet ingick också åtgärder med anknytning till förövarna. Programmet innehöll dessutom flera föresatser genom vilka man strävade efter att förbättra strukturerna och samordningen för att förebygga våld. Överlag ligger fokus i programmet på att förebygga våld mot kvinnor, öka medvetenheten om fenomenet och framför allt förbättra kompetensen hos förundersökningsmyndigheterna och de rättsliga myndigheterna.

Genomförandet av programmet inleddes genast efter att det publicerades. Genomförandet gick bra: Alla åtgärder genomfördes eller kan genomföras före utgången av 2023. Inom ramen för programmet utbildades ett stort antal myndigheter och experter, och medvetenheten om bland annat hedersrelaterat våld och digitalt våld ökades.

Utöver denna slutrapport ska det hösten 2023 göras en extern utvärdering om effekterna av programmet för bekämpning av våld mot kvinnor.

Nyckelord våld, kvinnans ställning, förebyggande, förvaltningsövergripande verksamhet

ISBN PDF	978-952-400-718-4	ISSN PDF	2490-1172
Ärendenummer		Projektnummer	OM014:00/2020

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-718-4>

Action Plan for Combating Violence against Women for 2020–2023. Final Report

---

Publications of the Ministry of Justice, Memorandums and statements 2023:9	Subject	Memorandums and statements
Publisher	Ministry of Justice, Finland	

Author(s)	Elina Ruuskanen	
Language	Finnish	Pages 44

Abstract

One of the objectives laid down in the Government Programme of Prime Minister Sanna Marin's Government was to draw up an Action Plan for Combating Violence against Women. The Action Plan was published in October 2020.

The Action Plan for Combating Violence against Women included 32 measures aimed at preventing and raising awareness of honour-related violence and digital violence, in particular. The Action Plan also contained measures related to perpetrators of violence. Furthermore, the Action Plan included several measures aiming to improve the structures and coordination related to the prevention of violence. The overall emphasis of the Action Plan was on the prevention of violence against women, awareness raising and, in particular, improving the competence of judicial and criminal investigation authorities.

The implementation of the Action Plan began immediately after it was published. The Action Plan was implemented successfully: all measures have either already been carried out or will be completed by the end of 2023. A large number of authorities and professionals received training within the framework of the Action Plan, and measures to raise awareness of honour-related and digital violence, among other things, were taken.

In addition to this final report, an external evaluation of the effectiveness of the Action Plan for Combating Violence against Women will be carried out in autumn 2023.

Keywords violence, status of women, prevention, intersectoral approach

---

ISBN PDF	978-952-400-718-4	ISSN PDF	2490-1172
Reference number		Project number	OM014:00/2020

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-718-4>

Sisältö

1	Johdanto	7
1.1	Torjuntaohjelman valmistelu	7
1.2	Torjuntaohjelman toimeenpano ja sen seuranta	9
2	Toimenpiteiden toteutuminen	11
2.1	Tietoisuuden lisääminen naisiin kohdistuvasta väkivallasta	11
2.2	Ammattihenkilöiden koulutukset	19
2.3	Viranomaisohjeet	29
2.4	Lähisuhdeväkivallan tekiöille tarkoitetut ohjelmat	31
2.5	Rakenteet ja alueellinen koordinaatio	34
2.6	Tutkimukset ja selvitykset	37
3	Lopuksi	41
	Lähteet	44

1 Johdanto

1.1 Torjuntaohjelman valmistelu

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa¹ todetaan, että hallitus kiinnittää erityistä huomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan vähentämiseen. Ohjelmassa todetaan myös, että esimerkiksi lähisuhdeväkivallan uhrien asemassa on Suomessa edelleen vakavia puutteita. Turvallisen oikeusvaltion kehittämisen yhtenä keinona hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman laatimisesta.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma² laadittiin oikeusministeriön johdolla poikkihallinnollisessa työryhmässä. Oikeusministeriö asetti työryhmän toimikaudelle 28.1.2020–30.4.2023. Työryhmän tehtävänä oli:

1. valmistella naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman painopistealueet;
2. suunnitella ja toteuttaa työpajat, joiden pohjalta valmistellaan ohjelman toimenpide-ehdotukset;
3. valmistella yhdessä Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisyn toimikunnan kanssa ehdotukset GREVIOn suositusten sisällyttämisestä ohjelmaan siltä osin kuin suositukset koskevat ohjelman painopistealueita;
4. laatia naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma ja sitä koskeva toimeenpanosuunnitelma;
5. seurata ohjelman toimeenpanoa;
6. raportoida työstään oikeusvaltion kehittämisen ja sisäisen turvallisuuden ministeriryhmälle.

---

1 Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019.

2 Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma vuosille 2020–2023. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:15.

Työryhmän puheenjohtajana on ollut neuvotteleva virkamies Elina Ruuskanen (oikeusministeriö, kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto). Jäseninä ovat olleet neuvotteleva virkamies Minna Piispa (oikeusministeriö, kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto), johtaja Jari Keinänen varajäsenenään neuvotteleva virkamies Pirjo Lillsunde 16.9.2021 saakka ja 17.9.2021 alkaen erityisasiantuntija Minna Viuhko (sosiaali- ja terveysministeriö, turvallisuus- ja terveysosasto), poliisitarkastaja Miia Lehtinen 30.6.2020 saakka ja 14.9.2020–31.12.2022 poliisitarkastaja Kimmo Halme varajäsenenään johtava asiantuntija Heidi Kankainen (sisäministeriö, poliisiosasto), ylijohtaja Esko Ranto (opetus- ja kulttuuriministeriö, nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto), vanhempi hallitussihteeri Juha-Pekka Suomi 3.2.2022 saakka ja 4.2.2022 alkaen erityisasiantuntija Varpu Taarna varajäsenenään neuvotteleva virkamies Anna Bruun (työ- ja elinkeinoministeriö, työllisyys ja toimivat markkinat -osasto), erikoissyöttäjä Peter Levlin varajäsenenään erikoissyöttäjä Leena Hakavuori (valtakunnansyöttäjän toimisto), kehittämisspäällikkö Martta October 31.5.2022 saakka ja 27.9.2022 alkaen kehittämisspäällikkö Elisa Niklander varajäsenenään erityisasiantuntija Suvi Nipuli (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos), poliisitarkastaja Pekka Heikkinen varajäsenenään poliisitarkastaja Måns Enqvist (Poliisihallitus), opetusneuvos Satu Honkala 31.12.2022 saakka (Opetushallitus) ja pääsihteeri Terhi Heinilä varajäsenenään vaikuttamisen suunnittelija Maria Mailasalo (Naisjärjestöjen Keskusliitto). Lisäksi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan (NAPE) pääsihteeri, erityisasiantuntija Taina Riski on ollut työryhmässä pysyvänä asiantuntijana 17.9.2021–8.1.2023 välisen ajan. Työryhmän sihteerinä toimi 28.2.2020 saakka erityisasiantuntija Laura Karjalehto, 1.3.2020 lähtien erityisasiantuntija Mia Luhtasaari ja 24.8.2021 lähtien erityisasiantuntija Katja Repo (oikeusministeriö, kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto).

Työryhmä on kokoontunut helmikuun 2023 loppuun mennessä yhteensä 17 kertaa.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma julkaistiin 22.10.2020 suomeksi ja ruotsiksi. Torjuntaohjelman taustalla olivat sekä Istanbulin sopimuksen osapuolten komitean suositukset että Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoa seuraavan Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä GREVION ehdottamat toimet, joilla yleissopimuksen täytäntöönpanoa voidaan vahvistaa. Useat pääministeri Marinin hallitusohjelmaan sisältyvät hankkeet sekä muut väkivallan ehkäisyyn liittyvät kansalliset ohjelmat yhdessä torjuntaohjelman kanssa muodostivat kokonaisuuden, jonka kautta Suomessa pyrittiin puuttumaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan hallituskaudella 2020–2023.

Torjuntaohjelma valmisteltiin tiiviissä yhteistyössä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan (NAPE) kanssa. NAPERin valmisteleva Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025 julkaistiin maaliskuussa 2022³. Toimeenpanosuunnitelman tarkoituksena on jatkaa ja vahvistaa Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoa Suomessa. Toimeenpanosuunnitelman valmistelussa huomioitiin naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmassa toteutettava työ päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma sisältää toimenpiteitä, joilla pyritään ennaltaehkäisemään ja lisäämään tietoisuutta etenkin kunniaan liittyvästä väkivallasta ja digitaalisesta väkivallasta. Näitä väkivallan ilmenemismuotoja ei ole juurikaan käsitelty aiemmissa naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisissa ohjelmissa. Torjuntaohjelmaan on sisällytetty myös väkivallan tekijöihin liittyviä toimenpiteitä. Lisäksi ohjelmassa on useita kirjauksia, joiden kautta pyritään parantamaan väkivallan ehkäisemiseen liittyviä rakenteita ja koordinaatiota. Kaiken kaikkiaan ohjelmassa painotetaan naisiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisyä, tietoisuuden lisäämistä sekä etenkin esitutkinta- ja oikeusviranomaisten osaamisen parantamista.

1.2 Torjuntaohjelman toimeenpano ja sen seuranta

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman toimeenpano alkoi heti ohjelman julkaisemisen jälkeen, ja suurin osa toimenpiteistä saadaan valmiiksi hallituskauden loppuun mennessä eli keväällä 2023. Joidenkin toimenpiteiden toimeenpano jatkuu kevään 2023 jälkeen.

Ohjelmaan sisältyy 32 toimenpidettä, jotka on ryhmitelty seuraavien otsikoiden alle:

- Tietoisuuden lisääminen naisiin kohdistuvasta väkivallasta
- Ammattihenkilöstön koulutukset
- Viranomaisohjeet
- Lähisuhdeväkivallan tekijöille tarkoitetut ohjelmat
- Rakenteet ja alueellinen koordinaatio
- Tutkimukset ja selvitykset

³ Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2022:7.

Toimenpiteet on kirjattu ohjelmaan siten, että jokaisen toimenpiteen kohdalla kerrotaan toimenpiteen toteuttamisesta vastuussa oleva taho tai tahot. Vastuutahon jälkeen kerrotaan toimenpiteen toteuttamisen kustannukset ja toteuttamisen suunniteltu ajankohta. Kaikilla ohjelman toimenpiteillä on pyritty vastaamaan johonkin tai joihinkin GREVION Suomelle antamiin suosituksiin. Suositusten numerot on merkitty näkyviin jokaiseen toimenpiteeseen.

Ohjelman toimeenpanoon oli käytettävissä 400 000 euron vuosittainen määräraha. Määrärahaa käytettiin sekä yhteisöille jaettuihin valtionavustuksiin että oikeusministeriön toimintamenoihin. Oikeusministeriö osoitti lisäksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle, Rikosseuraamuslaitokselle ja Opetushallitukselle käyttö- ja kirjausoikeuden oikeusministeriön toimintamomentille kyseisten toimijoiden vastuulle kuuluvien tiettyjen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman laatineen työryhmän tehtävänä on ollut seurata ohjelman toimeenpanoa. Työryhmä kokoontui säännöllisesti torjuntaohjelman julkaisemisen jälkeen, ja ohjelman toimeenpanoa seurattiin jokaisessa kokouksessa. Seurannassa hyödynnettiin taulukkoa, johon kirjattiin kaikki torjuntaohjelman toimenpiteet ja niiden eteneminen. Ohjelman toimeenpanosta raportoitiin kaksi kertaa oikeusvaltion kehittämisen ja sisäisen turvallisuuden ministeriryhmälle.

Tässä raportissa käydään läpi torjuntaohjelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumisen tilanne maaliskuun alussa 2023. Suurin osa toimenpiteistä on toteutettu suunnitellusti. Tämän raportin lisäksi ohjelman toteutumisesta ja vaikuttavuudesta teetetään ulkopuolinen arviointi syksyllä 2023.

2 Toimenpiteiden toteutuminen

Tässä luvussa käydään läpi kaikki naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmaan 2020–2023 sisältyvät toimenpidekokonaisuudet ja yksittäisten toimenpiteiden toteutuminen. Torjuntaohjelmassa jokaiseen toimenpiteeseen on kirjattu seurantatiedot, joiden avulla toimenpiteen toteutumista ja mahdollisesti myös vaikuttavuutta voidaan arvioida. Toimenpiteiden toteutumista pyritään peilaamaan kyseisiin seurantatietoihin.

Kokonaisuutena tarkasteltuna naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman toimeenpano on edennyt hyvin, ja lähes kaikki toimenpiteet on saatu toteutettua suunnitellusti. Etenkin väkivallan ehkäisemisen rakenteita ja koordinaatiota koskevat toimenpiteet ovat luonteeltaan sellaisia, että ne edellyttävät torjuntaohjelman toimeenpanokautta pitkäkeisempää työtä. Myös osa valtionavustuksilla rahoitetuista hankkeista jatkuu kevään 2023 jälkeen.

2.1 Tietoisuuden lisääminen naisiin kohdistuvasta väkivallasta

Torjuntaohjelmaan sisällytettiin useita toimenpiteitä, joilla pyrittiin lisäämään tietoisuutta naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen eri muodoista. Tietoisuuden lisäämistä edellytetään Istanbulin sopimuksen 13 artiklassa, minkä lisäksi Suomi on saanut GREVIOlta tähän liittyviä suosituksia.

Oikeusministeriö toteutti syksyllä 2021 kampanjan, jolla pyrittiin puuttumaan nuoriin naisiin kohdistuvaan seksuaaliseen häirintään korostamalla sivustakatsojien roolia. Tammi-helmikuussa 2023 toteutettiin kampanja, jolla viestittiin kansalaisille vuoden 2023 alusta voimaan tulleen uuden seksuaalirikoslainsäädännön muutoksista. Lisäksi toteutettiin hanke, jossa kannustettiin suomalaisia pelistudioita moninaistamaan pelien sukupuolirooleja ja maailmankuvaa. Myös muita tietoisuuden lisäämiseen tähtääviä toimenpiteitä toteutettiin.

1. Toteutetaan kampanja nuoriin naisiin kohdistuvasta seksuaalisesta häirinnästä. Näkökulmana on sivustakatsojien rooli, eli kampanjalla pyritään näyttämään, miten sivustakatsojat voivat puuttua häirintä- ja väkivaltatilanteisiin ja toimia uhrin tukena.

Sivustakatsojien roolia painottava seksuaalisen häirinnän vastainen oikeusministeriön Kyllä kaikki meistä -niminen viestintäkampanja toteutettiin elokuussa 2021.

Kampanjan pääviesti oli, että jokainen voi puuttua seksuaaliseen häirintään. Kampanjalla pyrittiin näyttämään, miten sivustakatsojat voivat puuttua häirintätilanteisiin sekä toimia uhrin tukena. Sivustakatsojien rooliin ei Suomessa ole aiemmin kiinnitetty huomiota seksuaalisen häirinnän ehkäisyssä.

Kampanjan pääkohderyhmänä oli 16–30-vuotiaat miehet, jotka pitävät häirintää ongelmallisena, mutta eivät välttämättä ole itse puuttuneet häirintätilanteisiin. Kampanjan toteutuksesta vastasi viestintätoimisto Ellun Kanat Oy. Kampanjan suunnittelussa hyödynnettiin sekä seksuaaliväkivaltatyön asiantuntijoita että kampanjan kohderyhmää edustavaa nuorisoraatia.

Kampanjan kasvoina toimivat seuraavat henkilöt/mielipidevaikuttajat:

- Molybros: vantaalainen tubettajakaksikko, jolla on Instagramissa lähes 19 000 seuraajaa.
- Blokess: lyhyitä sketsejä sosiaalisessa mediassa julkaiseva ryhmä, jolla on yli 100 000 Instagram-seuraajaa.
- Melo: suomalainen rap-artisti, joka on julkaissut kolme albumia. Melo oli ehdolla vuoden tulokkaaksi Emma-gaalassa 2020.
- Mike Lanki: e-urheilija, yksi ensimmäisistä ammattimaisista striimaajista Suomessa.
- Akseli Herlevi: televisiokokki, ravintoloitsija ja keittiömestari. Voitti Top Chef Suomi -tv-ohjelman ensimmäisen tuotantokauden vuonna 2011.
- Joonas Toivio: jalkapalloilija, Suomen maajoukkueen Huuhkajien kapteeniston jäsen.

Kampanjakasvojen kanssa tehtiin videot, joissa he kertovat omin sanoin häirintään puuttumisen tärkeydestä ja kannustavat kohderyhmää puuttumaan häirintätilanteisiin. Videoita näytettiin YLEn TV-kanavilla ja sosiaalisessa mediassa. Lisäksi kampanjaan sisältyi teksti- ja videomainontaa sosiaalisessa mediassa sekä ulkomainontaa pääkaupunkiseudulla.

Ellun Kanat toimitti oikeusministeriölle kampanjan loppuraportin, josta käy ilmi, miten kampanjalle asetetut kohderyhmän tavoittamista koskevat ja muut tavoitteet saavutettiin. Digitaalisissa mainoskanavissa kampanjalla saatiin yhteensä 1,9 miljoonaa näyttökertaa. Valtaosa mainonnasta kohdistui kampanjan kohderyhmälle. Lisäksi arviolta miljoonat suomalaiset näkivät ulkomainokset. Kampanja sai medianäkyvyyttä viidessä valtakunnallisessa mediassa, mukaan lukien televisio- ja radiouutisissa. Lisäksi kampanjavideo näytettiin YLEn yleishyödyllisenä tietoiskuna.

Kampanjan teemat herättivät keskustelua etenkin Twitterissä. Kampanjaa edeltäneellä ajanjaksolla seksuaalista häirintää käsittelevät julkaisut olivat suurimmaksi osaksi naisten tekemiä, mutta kampanja-aikana myös miehet osallistuivat keskusteluun aiempaa aktiivisemmin. Sosiaalisen median kanavissa tehtyjen kampanjajulkaisujen vastaanotto oli pääosin positiivista ja kiittelevää.

Ellun Kanat teki kampanjan päätyttyä kampanjan pääkohderyhmälle pienimuotoisen vaikuttavuuskyselyn Instagramissa. Kyselyllä pyrittiin kartoittamaan kampanjan saavutavuutta ja vaikuttavuutta. Noin viidennes kyselyyn vastanneista sanoi nähneensä kampanjamainoksia. Näistä noin puolet vastasi ymmärtäneensä sen sanoman ja viidennes sanoi suhtautumisensa seksuaaliseen häirintään puuttumiseen muuttuneen.

Ellun Kanat osallistui kesällä 2022 Kyllä kaikki meistä -kampanjalla maailmanlaajuisen pr-toimintaan keskittyvän järjestön vuotuisen IPRA Golden World Awards -kilpailuun. Kampanja voitti julkisen sektorin kategorian. Toteutusta pidettiin onnistuneena ja ansaitun median näkyvyyttä poikkeuksellisenä, sillä kampanja tavoitti mediaosumilla jopa 4,5 miljoonaa suomalaista.

2. Rahoitetaan kansalaisjärjestöjen toteuttama sosiaalisen median kampanja nuorille digitaalisesta väkivallasta.

Oikeusministeriö myönsi toukokuussa 2022 Pelastakaa Lapset ry:lle 50 000 euron valtionavustuksen nuorille suunnatun digitaalista väkivaltaa käsittelevän sosiaalisen median kampanjan toteuttamiseen. Kampanja painottuu verkossa tapahtuvaan seksuaaliväkivaltaan, seksuaaliseen häirintään ja groomingiin sekä keinoihin, joilla nuoret voivat suojata itseään näiltä ilmiöiltä. Kampanjan sisältö (videoita ja muuta sosiaalisen median sisältöä) tuotetaan yhdessä nuorten kanssa ja sitä markkinoidaan nuorten suosimissa kanavissa.

Kampanjavideot ja kampanjan muu sisältö on tarkoitus lanseerata keväällä 2023, joten toimenpiteen toteuttaminen on loppuraportin kirjoittamishetkellä maaliskuussa 2023 vielä kesken. Pelastakaa Lapset ry:ltä saadun väliraportin mukaan hanke etenee hyvin. Nuorille on järjestetty työpaja, jossa heidän kanssaan keskusteltiin hankkeen ja videoiden tavoitteista, hyvän videon ominaisuuksista, seksuaaliväkivallasta ja sen yhteydessä käytettävistä termeistä, Nettivihje-palvelusta sekä nuorten ajatuksista siitä, miten Nettivihjeen videoissa olisi paras käsitellä seksuaaliväkivaltaa. Nuoret ovat myös kommentoineet kampanjavideoiden ensimmäisiä versioita. Videoiden markkinointi suunnitellaan keväällä 2023 yhdessä nuorten kanssa.

3. Lisätään ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleville tietoisuutta turvallisesta seurustelusta ja tunne- ja turvataidoista yhteistyössä opiskelijajärjestöjen kanssa.

Oikeusministeriö myönsi huhtikuussa 2021 Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry:lle 50 000 euron valtionavustuksen hankkeeseen, jossa lisättiin ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien tietoisuutta turvallisesta seurustelusta, tunne- ja turvataidoista sekä annettiin keinoja häirintä- ja väkivaltatilanteiden tunnistamiseen sekä niissä toimimiseen. OSKU ry on vuonna 2001 ammatillisen toisen asteen opiskelijoiden perustama ja omistama opiskelija- ja nuorisojärjestö.

Hankkeessa kerättiin tietoa ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien häirinnän, väkivallan ja ahdistelun kokemuksista. Kyselyyn saatujen vastausten pohjalta toteutettiin edunvalvontaa, koulutuksia sekä paneelikeskustelu ja kansalaistorin julistenäyttely Porissa SuomiAreenassa heinäkuussa 2022. Lisäksi toteutettiin sosiaalisen median kampanja Instagramissa.

Koulutuksia järjestettiin viidessä eri oppilaitoksessa vuonna 2022. Koulutukset tavoittivat vähintään 500 opiskelijaa. OSKU ry:n jäsenille järjestettiin neljä eri koulutusta, joihin osallistui yhteensä noin 120 henkilöä. Koulutuksia järjestettäessä kävi ilmi, että oppilaitoksilla on tarve ilmiön esittelylle yleisellä tasolla sekä halu saada tietoa suoraan opiskelijoilta, minkä vuoksi valtaosa koulutuksista toteutettiin yhdistelemällä perusasioita ja kyselyssä saatua tietoa. Kaikissa koulutuksissa korostettiin ennaltaehkäisyn keinoja sekä oppilaitosten lakisääteistä velvollisuutta puuttua häirintään.

Hankkeen aikana laadittiin myös OSKU ry:n tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuosille 2023–2024 vahvistamaan järjestön omaa yhdenvertaisuuden edistämisen ja häirinnän vastaista työtä. Lisäksi laadittiin turvallisemman tilan periaatteet sekä käytäntöjä häirinnästä raportoimiseksi ja siihen puuttumiseksi.

4. Levitetään ja tuetaan olemassa olevien opetusmateriaalien käyttöönottoa perusopetuksessa ja lukioissa turvallisesta seurustelusta ja tunne- ja turvataidoista.

Opetushallitus julkisti 26.1.2023 kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisemiseen ja puuttumiseen liittyvän verkkosivuston [Ei kaikelle väkivallalle](#). Verkkosivustolle on koottu tietoa, ohjeita ja työkaluja siihen, miten kiusaaminen, väkivalta, häirintä ja syrjintä tunnistetaan, miten niitä ehkäistään ja miten niihin voidaan puuttua varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Sivusto ja sen sisältämät materiaalit on tarkoitettu opettajille, rehtoreille ja johtajille, muille kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaisille sekä lasten ja nuorten vanhemmille. Niitä voivat työssään hyödyntää myös muut lasten ja nuorten parissa toimivat, ja osa materiaaleista soveltuu käsiteltäväksi lasten ja nuorten kanssa.

Osana Ei kaikelle väkivallalle -kokonaisuutta on laadittu ohjeet ammatillisen ja lukiokoulutuksen opiskelijoille: [Seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja siihen puuttuminen](#). Ohjeet sisältävät esitteen ja julisteen. Esite on käännetty 11 kielelle, ja juliste on tehty kolmella kielellä (suomi, ruotsi, englanti). Esite ja juliste oli esillä ja sai hyvän vastaanoton opetus- ja kasvatustieteiden tutkimusalan Educa-messuilla vuonna 2023.

Opettajille ja rehtoreille järjestettiin kaksi webinaaria koskien seksuaalista häirintää ja väkivaltaa, niiden torjuntaa ja turvataitoja vuosina 2021 ja 2022. Webinaareihin osallistui yhteensä lähes sata opettajaa ja rehtoria. Ks. webinaarien ohjelma: <https://www.oph.fi/fi/tapahtumat/2022/seksuaalisen-hairinnan-ja-vakivallan-torjunta-webinaari> ja <https://www.oph.fi/fi/tapahtumat/2021/seksuaalinen-hairinta-ja-vakivalta-seka-turvataidot-webinaari>.

Opetushallituksesta saatujen tietojen mukaan Ei kaikelle väkivallalle -kokonaisuudesta on tullut paljon kiitosta. On pidetty hyvänä sitä, että kyseisiä ilmiöitä koskevaa tietoa, kuten asiaa koskevaa lainsäädäntöä, ohjeita tunnistamiseen ja puuttumiseen sekä toimintamalleja, on koottu yhteen paikkaan.

5. Toteutetaan hanke, jossa kannustetaan suomalaisia pelistudioita moninaistamaan pelien sukupuolirooleja ja pelien maailmankuvaa.

Oikeusministeriö myönsi joulukuussa 2020 Naisjärjestöjen Keskusliitolle 50 000 euron valtionavustuksen hankkeeseen, jossa kannustettiin suomalaisia videopeliyhtiöitä tarkastelemaan luomiensa pelien maailmaa sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Tavoitteena oli moninaistaa sukupuolten esittämistä peleissä ja lisätä pelintekijöiden tietoisuutta peleissä esiintyvistä sukupuoleen kohdistuvasta väkivallasta. Hanke päättyi kesäkuussa 2022. Sen toteuttivat Naisjärjestöjen Keskusliitto sekä We in Games Finland, joka on pelien ja peliteollisuuden monimuotoisuutta edistävä järjestö.

Hankkeessa toteutettiin tutkimus, joka kattoi kaikki suomalaisten peliyhtiöiden julkaisemat pelit vuosilta 2018–2020. Vastaavaa tutkimusta samassa laajuudessa ei ole aiemmin toteutettu Suomessa. Tutkimuksessa analysoitiin ensinnäkin suomalaisten pelintekijöiden tekemien pelihahmojen sukupuolirooleja laskennallisesti ja toisekseen perehdyttiin tarkemmin pelien sukupuoliroolien esityksiin ja sukupuolittuneeseen väkivaltaan valikoitujen pelien pohjalta. Tutkimuksessa havaittiin mm., että suomalaisten peliyhtiöiden peleistä 44 prosentissa oli pelattavia naishahmoja, kun kansainvälisissä vertailuissa vastaava luku on noin 20 %. Vaikka sukupuolet huomioitiin vertailutasoa paremmin suomalaisten peliyhtiöiden peleissä, muut arvioitut monimuotoisuuden muodot (pelihahmojen ihonväri, mahdolliset uskonnolliset symbolit, hahmojen seksuaalinen suuntautuminen, pelihahmojen ikä, hahmojen vammaisuus) jäivät pääosin huomioimatta.

Pelien sisällön analyysissa havaittiin, että pelattavat naishahmot analysoiduissa suomalaisyhtiöiden peleissä olivat aktiivisia ja itsenäisiä toimijoita, joita ei yliseksualisoitu. Seksualisointia ja vihapuhetta esiintyi kuitenkin naisvihollisten ja toissijaisten naishahmojen kohdalla. Sukupuoleen perustuva väkivalta ei ollut yhdessäkään analysoidussa suomalaispelissä pelin päämekaniikka, mutta peleistä löytyi seksualisointia, naishahmojen esittämistä objektina, naishahmoja väkivaltaisten tekojen kohteina sekä misogyyneistä puhetta naisvastustajista.

Tutkimusta täydennettiin suomalaisten peliyritysten haastatteluilla, joissa pyrittiin selvittämään perusteita pelihahmojen luomiseen sekä mahdollisia esteitä tasa-arvoisempien pelimaailmojen esittämiseen. Tutkimuksessa haastateltiin yhteensä 10 peliyritystä. Haastattelut muodostivat rungon materiaalille, jota hankkeessa tuotettiin ja jaettiin pelintekijöille monipuolisemman hahmosuunnittelun edistämiseksi.

Hankkeeseen liittyen julkaistiin useita tutkimus- ja asiantuntija-artikkeleita sekä blogikirjoituksia. Hanke näkyi sosiaalisessa mediassa, minkä lisäksi sitä esiteltiin pelialan tapahtumissa Suomessa ja Pohjoismaissa. Suomen pelialalla työskentelee noin 4000 ihmistä, ja hankkeen toteuttajien mukaan on oletettavaa, että merkittävä osa alalla olevista on kuulut hankkeesta. Tiedossa on, että eräät suuret suomalaiset pelitalot käynnistivät hankkeen pohjalta omia sisäisiä projektejaan aiheeseen liittyen.

6. Rahoitetaan järjestöjä, jotka tekevät naisiin kohdistuvan ja kunniaan liittyvän väkivallan vastaista yhteisöllistä ja/tai yksilötyötä maahanmuuttaneiden keskuudessa. Rahoitetaan hankkeita/toimia, joilla esim. lisätään tietoisuutta ilmiöstä ja tarjotaan valistusta ym. tekemällä näkyväksi järjestöjen tekemää työtä.

Oikeusministeriö myönsi valtionavustuksia naisiin kohdistuvan ja kunniaan liittyvän väkivallan vastaiseen työhön kahteen otteeseen torjuntaohjelman toimeenpanon aikana.

Vuonna 2020 avustusta myönnettiin 40 000 euroa Irakin naisten yhdistys ry:lle hankkeeseen, jolla tähdättiin ennaltaehkäisevään kunniaan liittyvän väkivallan vastaiseen asennemuutostyöhön, johon liittyi myös oikeuksista ja matalan kynnyksen palveluista tiedottaminen sekä erikielisen materiaalin tuottaminen. Hankkeessa järjestettiin ryhmätapaamisia, joissa eri kulttuureista tulevat ihmiset saivat tietoa Suomen lainsäädännöstä, omista oikeuksistaan, saatavilla olevista palveluista, neuvoja tuen saamiseen ja vertaistukea. Ryhmissä oli mahdollisuus kysyä mieltä askarruttavista asioista omalla äidinkielellä ja luottamuksellisesti. Ryhmiin osallistui yhteensä 72 henkilöä, ja ne toteutettiin arabiaksi, kurdiksi ja dariksi. Myös yksilöllistä neuvontaa ja ohjausta oli mahdollista saada. Lisäksi hankkeessa tuotettiin esitteitä, joissa kerrottiin olemassa olevista palveluista sekä tyttöjen sukuelinten silpomisesta. Esitteiden kielet olivat arabia, dari, kurdi ja suomi.

Vuonna 2022 avustusta jaettiin 100 000 euroa, josta 44 000 euroa Irakin naisten yhdistys ry:lle hankkeeseen, joka on jatkoa vuonna 2020 rahoitetulle hankkeelle, sekä 56 000 euroa Monika-Naiset liitto ry:lle väkivaltaa kokeneiden maahanmuuttaneiden naisten toipumisen tukemiseen turvakotijakson jälkeen.

Irakin naisten yhdistys ry:n hankkeen tavoitteet ovat pitkälti samoja kuin yhdistyksen aiemmassa hankkeessa. Tässä hankkeessa toiminta on laajennettu koskemaan aikuisten lisäksi ensimmäisen ja toisen polven yläkouluikäisiä ja heidän parissaan työskenteleviä. Hankkeessa järjestetään omakielisiä ryhmiä ja yksilöohjausta aikuisille sekä infotilaisuuksia yläkouluikäisille ja yläkoulujen ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen henkilöstölle. Hanke päättyy 31.8.2023, eli se on loppuraportin kirjoitushetkellä vielä kesken. Irakin naisten yhdistys ry:ltä saatujen tietojen mukaan hanke, joka käynnistyi syksyllä 2022, on edennyt hyvin. Väkivaltaan liittyviä naisten vertaistukiryhmiä on järjestetty arabiaksi ja kurdiksi, minkä lisäksi on tarjottu yksilöohjausta. Keväälle 2023 on sovittuna useita infotilaisuuksia ja tapaamisia.

Monika-Naiset liitto ry:n hankkeen tavoitteena on tarjota tukea maahanmuuttaneille naisille turvakotijakson jälkeen edistämällä heidän toipumistaan väkivallasta, itsenäistä arjesta selviytymistä ja elämänhallintaa. Lisäksi hankkeessa pyritään lisäämään maahanmuuttaneita naisia työssään kohtaavien monikulttuuristen järjestötoimijoiden osaamista ja valmiuksia tunnistaa ja ottaa puheeksi maahanmuuttaneisiin naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja ohjata naisia avun piiriin.

Hanke käynnistyi syyskuussa 2022 ja se päättyy 31.12.2023, eli hanke on loppuraportin kirjoitushetkellä vielä kesken. Monika-Naiset liitto ry:stä saatujen tietojen mukaan hankkeessa työskentelevällä ohjaajalla oli vuoden 2022 loppuun mennessä 62 asiakastapaamista Kriisikeskus Monikan tukiasunnoissa asuvien perheiden kanssa. Ohjaaja on tehnyt mm. yksilöllistä asiakastyötä turvakodista pois lähtevien naisten kanssa, tarjonut käytännön apua esim. erilaisten hakemusten täyttämässä, toiminut tukihenkilönä

viranomaisasioinnissa ja tehnyt kotikäyntejä. Lisäksi hankkeessa oli tammikuun 2023 loppuun mennessä järjestetty viisi koulutusta monikulttuurisille naisjärjestöille eri puolella Suomea. Koulutuksiin osallistui yhteensä noin 100 henkilöä.

7. Toteutetaan kampanja rikoslain 20 luvun muutoksista viestimiseen.

Oikeusministeriö julkaisi 19.12.2022 kansalaisille suunnatun seksuaalirikoslaki.fi -verkkosivun. Sivulla kerrotaan lyhyesti rikoslain 20 luvun kokonaisuudistuksen pääsisältö ja esitetään vastauksia erilaisiin arjen kysymyksiin. Sivun on julkaistu yhdeksällä kielellä: suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi, viroksi, pohjoissaameksi, arabiaksi, somaliksi ja farsiiksi. Kielet on valittu sillä perusteella, että ne ovat yleisimpiä Suomessa puhuttuja vieraita kieliä.

Oikeusministeriön keräämien tietojen mukaan seksuaalirikoslaki.fi -sivun suomenkielisellä puolella oli 23.1–26.2.2023 välisenä aikana hieman vajaa 3000 käyntiä. Tieto on suuntaa-antava, koska ainoastaan ne kävijät, jotka ovat hyväksyneet evästeet, näkyvät tilastoissa. Todellisuudessa sivustolla on ollut enemmän käyntejä, koska monet eivät hyväksyneet evästeitä. Ruotsinkielisellä sivulla käyntejä oli samalla ajanjaksolla vähän yli 100 ja englanninkielisellä hieman alle 90.

Verkkosivun lisäksi oikeusministeriö käynnisti 23.1.2023 viiden viikon mittaisen viestintäkampanjan kansalaisille lakiuudistuksen pääsisällöstä. Kampanjan tavoite oli varmistaa, että mahdollisimman moni Suomessa asuva henkilö tietää seksuaalirikoslainsäädännön uudistuksen keskeisistä muutoksista. Kampanja toteutettiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi ulkomainoksin rautatieasemilla koko maassa, näyttöinä nuorten suosimissa verkkopalveluissa ja ajankohtaissivustoilla. Kampanjan tunnuslauseena toimi ”Ei lupaa, ei tekoa”. Kampanja toteutettiin yhteistyössä viestintätoimisto Kaimanan kanssa.

Kaimanasta saatujen tietojen mukaan verkkopalveluissa ja ajankohtaissivustoilla tavoitettiin noin 800 000 ihmistä. Näyttökertoja kampanjalla oli noin 2,5 miljoonaa. Seksuaalirikoslaki.fi -sivulle klikattiin kampanjamainoksen kautta yli 5000 kertaa. Kampanja näkyi sekä suosituissa valtamedioissa kuten Iltalehden ja MTV Uutisten verkkosivuilla että vähemmän tunnetuilla, pienemmällä verkkosivuilla.

Ulkomainonnan osalta kampanja näkyi rautatieasemien mainosnäytöillä suunniteltua useammin ja enemmän. Tämä johtui siitä, että mainospaikoilla oli vapaata tilaa, jota täytettiin ”Ei lupaa” -kampanjalla. Kaimanan mukaan kampanjan toistomäärä oli noin 2,5 miljoonaa kertaa, ja kampanjan potentiaalisesti nähneiden ihmisten määrä oli noin 140 miljoonaa.

2.2 Ammattihenkilöiden koulutukset

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman yhdeksi isoksi kokonaisuudeksi valittiin viranomaisten ja ammattihenkilöstön kouluttaminen väkivallan tunnistamisesta, sen eri muodoista ja huomioimisesta esimerkiksi rikosprosessissa ja Rikosseuraamuslaitoksen työssä. Vaikka viranomaisia ja ammattilaisia on koulutettu naisiin kohdistuvasta väkivallasta, tarvitaan koulutusta ja ohjeistusta edelleen. Myös GREVIO on kiinnittänyt asiaan huomiota mm. vaatimalla Suomen viranomaisia ottamaan käyttöön kaikille lainvalvontavirkamiehille ja syyttäjille pakollisen ja järjestelmällisen perus- ja jatkokoulutuksen, jossa käsitellään kaikkia Istanbulin sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia väkivallan muotoja.

Torjuntaohjelma sisälsi useita koulutustoimenpiteitä, joilla pyrittiin vastaamaan GREVION vaatimuksiin etenkin rikosprosessiin osallistuvien ja rikosseuraamusalalla työskentelevien viranomaisten osalta. Verkossa tapahtuvan koulutautumisen osalta hyödynnettiin Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Puutu väkivaltaan -verkkokoulua, johon lisättiin uudet sisällöt kunniaan liittyvästä väkivallasta ja digitaalisesta väkivallasta. Puutu väkivaltaan -verkkokoulu on pysyvästi THL:n verkkosivuilla, eli mahdollisuus sen suorittamiseen ei pääty, vaikka naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman toimeenpano päättyi. Myös turvakotien henkilökuntaa ja MARAK-työryhmiä on koulutettu osana naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmaa.

8. Järjestetään poliiseille, syyttäjille, tuomareille ja oikeusavustajille erityiskoulutusta naisiin kohdistuvan väkivallan ilmiöalueista. Koulutukseen sisällytetään mm. kunniaan liittyvä väkivalta, digitaalinen väkivalta, uhrin sensitiiviseen kohtaamiseen liittyviä asioita, lähisuhdeväkivallan dynamiikkaa ja väkivallan sukupuolistuneisuuden näkökulma sekä uhrien ja tekijöiden palveluihin ohjaaminen. Koulutuspäivien lisäksi tehdään teemoista tallenteita/webinaareja, ja laaditaan näitä hyödyntäen verkkokurssi esimerkiksi eOppivaan.

Oikeusministeriö myönsi joulukuussa 2020 MIELI Suomen Mielenterveys ry / Rikosuhripäivystykselle 300 000 euron valtionavustuksen rikosprosessiin liittyville toimijoille järjestettävään erityiskoulutukseen naisiin kohdistuvan väkivallan ilmiöalueista.

Koulutushankkeen päätavoitteena oli poliisien, syyttäjien, tuomareiden ja oikeusavustajien osaamisen lisääminen naisiin kohdistuvan väkivallan tietyistä erityiskysymyksistä. Näitä ovat kunniaan liittyvä väkivalta, digitaalinen väkivalta sekä lähisuhdeväkivallan dynamiikkaan ja sukupuolittuneeseen väkivaltaan liittyvät kysymykset. Lisäksi koulutukseen osallistuneille tarjottiin päivitettyä tietoa olemassa olevista alueellisista palveluista sekä rikoksen uhreille että tekijöille. Palveluihin ohjaamisen merkitystä osana rikosprosessia pyrittiin korostamaan.

Hankkeessa toteutettiin kuusi koulutusta eri puolilla Suomea (Espoo, Helsinki, Turku, Lahti, Oulu ja Tampere). Koulutuksista viiteen oli mahdollista osallistua etäyhteydellä. Koulutuksia oli tarkoitus järjestää yhteensä 10, mutta neljä tilaisuutta (Kouvola, Kuopio, Vaasa ja Rovaniemi) peruttiin vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Kyseisiin koulutuksiin ilmoittautuneille tarjottiin mahdollisuutta osallistua muihin koulutustilaisuuksiin joko paikan päällä tai etäyhteydellä. Tammikuussa 2023 koulutusten sarja täydentyi webinaarilla, joka oli rikosprosessiviranomaisten lisäksi avoin myös sote-alojen ammattilaisille ja vapaaehtoisille.

Koulutuspäivät koostuivat kolmesta eri teemasta ja seitsemästä koulutusosioista. Koulutuksessa käsiteltiin paitsi naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ilmiönä ja sen eri ilmenemismuotoja myös muun muassa asianomistajan kokemuksia rikosprosessista sekä palveluihin ohjaamista. Koulutukseen sisältyi etukäteen videoidut kommenttipuheenvuorot jokaiselta koulutuksen kohderyhmältä edustavalta taholta (poliisi, syyttäjä, tuomari, oikeusavustaja). Kouluttajina toimivat Rikosuhripäivystyksen, Setlementti Tampereen ja Ensi- ja turvakotien liiton asiantuntijat.

Varsinaisen koulutuspäivän lisäksi koulutukseen sisällytettiin ennakkotehtävä sekä alku- ja loppukartoitus. Kartoitukset perustuivat osallistujien itsearvioon. Hankkeessa ei laadittu varsinaista verkkokoulutusta, mutta sen sijaan Moodle-alustalle laadittiin laaja materiaali-pankki, jonne on koottu tietoa sekä uhreille että tekijöille tarjolla olevista palveluista sekä oppaita ja selvityksiä koulutuksen teemoista viranomaisten työn tueksi ja syventämään koulutuksessa käsiteltäviä teemoja. Kaikki koulutusmateriaalit jaettiin osallistujille Moodle-alustan kautta. Moodleen koottiin myös ruotsinkielistä materiaalia.

Rikosuhripäivystys oli asettanut tavoitteeksi, että kuhunkin koulutukseen osallistuu 50-100 henkilöä. Alkuperäisen, kymmenen koulutuksen suunnitelman mukaan tämä olisi tarkoittanut yhteensä 500-1000 osallistujaa. Tämä tavoite ei toteutunut. Lähikoulutuksiin osallistui yhteensä 107 kohderyhmien edustajaa. Etäyhteyksillä ilmoittautuneiden ja lähikoulutuksiin osallistuneiden kohderyhmien edustajien kokonaismäärä oli 431 henkilöä. Etäosallistujien määrä on laskettu ilmoittautumisten mukaan, sillä todellisia osallistuneita ei pystytä teknisesti varmentamaan. Koulutuskohtaisesti etäosallistujien määrä vaihteli 25-95 osallistujan välillä.

Hankkeella oli oikeusministeriön johdolla toiminut ohjausryhmä, jossa oli edustus kaikista koulutuksen kohderyhmän organisaatioista. Ohjausryhmä huolehti omalta osaltaan koulutusten markkinoinnista omissa taustaorganisaatioissaan. Ohjausryhmässä keskusteltiin säännöllisesti siitä, mitä syitä ilmoittautumisten vähäisyydelle voisi olla. Syiksi tunnistettiin ainakin koronan aiheuttama moneen eri teemaan liittyvä koulutusvelka, toimijoiden paikoin erittäin ruuhkautunut ja kuormittava työtilanne, mahdolliset asenteisiin liittyvät kysymykset sekä johdon sitoutumisen puute koulutuksen aiheeseen liittyen. Poliisien osalta

yhtenä syynä saattoi olla Poliisiammattikorkeakoulussa samaan aikaan suunnitteilla ollut pakollinen koulutus lähisuhdeväkivallasta ja kunniaan liittyvästä väkivallasta. Kyseinen koulutus ei kuitenkaan lopulta toteutunut suunnitellussa aikataulussa.

Koulutuksista kerättiin palautetta, minkä lisäksi koulutuspäivien tauoilla saatiin suullista palautetta. Palaute oli suurimmaksi osaksi positiivista, mutta kaiken kaikkiaan palautetta saatiin melko vähän. Kiitosta saivat muun muassa ammattitaitoiset ja asiantuntevat puhujat, mielenkiintoiset ja omaa työtä tukevat aiheet sekä kattavat, monipuoliset ja selkeät puheenvuorot. Osallistujat kokivat saaneensa uusia näkökulmia ja konkreettisia työkaluja omaan työhön, ja erityisesti kunniaan liittyvän väkivallan puheenvuoro toi osallistujille uutta tietoa. Kuitenkin osa osallistujista koki, että koulutus ei tarjonnut heille lisää tietoa, ja koulutukseen kaivattiin analyttisempää otetta. Lähikoulutuksissa kävi ilmi, että monet osallistujat olivat jo ennestään perehtyneet ja kouluttautuneet lähisuhdeväkivaltakysymyksiin työssään, eli he olisivat kaivanneet syvällisempää lähestymistä aiheeseen.

9. Järjestetään julkisille oikeusavustajille piirikohtaisia koulutuspäiviä, joissa avustajat käyvät verkkomateriaaliin (ks. toimenpide 8.) tutustuttuaan keskustelua naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen huomioimisesta avustajan työssä ulkopuolisen asiantuntijan johdolla.

Oikeusavustajien koulutukset oli alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoitus järjestää vuonna 2022. Koska toimenpiteen 8 koulutukset oli suunnattu myös julkisille oikeusavustajille, päätettiin toimenpiteen 9 mukaiset koulutukset järjestää päällekkäisyyksien välttämiseksi vasta vuonna 2023. Koulutukset järjestetään toukokuussa ja marraskuussa vuonna 2023.

10. Järjestetään oikeusavun neuvontapalveluun osallistuville koulutusta naisiin kohdistuvasta väkivallasta.

Oikeusministeriö järjesti syksyllä 2021 kaksi saman sisältöistä koulutuspäivää oikeusavun neuvontapalvelussa (puhelin-/chat-neuvonta) työskenteleville julkisille oikeusavustajille ja oikeusapusihteereille. Myös muut teemasta kiinnostuneet olivat tervetulleita. Koulutukset toteutettiin Teamsilla. Koulutusten tavoitteena oli lisätä tietoisuutta naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja parantaa uhrien ohjautumista palveluihin sekä parantaa neuvontapalvelussa työskentelevien mahdollisuutta tunnistaa ongelma. Koulutukseen sisältyi ennakotehtävä, jossa osallistujilta kysyttiin, oliko heillä työssään kokemuksia tilanteista, joissa asiakas oli kokenut väkivaltaa, tai joissa asiasta heräsi epäily. Lisäksi kysyttiin, oliko vastaaja omasta mielestään osannut toimia tilanteessa.

Koulutuspäivän aikana kuultiin mm. asianajajan ja naisiin kohdistuvan väkivallan uhrien kanssa työskentelevien asiantuntijoiden puheenvuoroja naisiin kohdistuvasta väkivallasta ilmiönä, uhrien asemasta ja oikeuksista sekä väkivallan tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta neuvontatyössä.

Yhteensä koulutuksiin osallistui 54 henkilöä, jotka olivat johtavia julkisia oikeusavustajia, julkisia oikeusavustajia ja oikeusapusihteereitä. Osallistujilta kerättiin palautetta, joka oli erittäin positiivista. Kaikki kouluttajat saivat osallistujilta erittäin hyvät arviot, samoin kuin koulutus kokonaisuutena. Avovastauksissa koulutuksen todettiin olleen hyödyllinen, tarpeellinen, mielenkiintoinen ja avartava.

11. Sisällytetään Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen perusopintoihin, rikosseuraamusalan sosionomikoulutukseen sekä tarjotaan kaikille Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöille verkkokoulutus nais erityisistä kysymyksistä. Koulutuksen pohjana on Laurea ammattikorkeakoulussa laadittu verkkokurssi ”Nais erityisyys rikosseuraamusalalla”.

Toimenpiteen toteutti Laurea ammattikorkeakoulu avoimen ammattikorkeakoulun kurssinä, joka sisällytettiin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen perusopintoihin ja rikosseuraamusalan sosionomikoulutukseen. Koulutuksen tavoitteena oli kuvata naisvankeihin liittyviä erityispiirteitä tutkimuksen ja tilastojen valossa, opettaa koulutettavia hahmottamaan naisvankien asiakkuutta ja elämäntilanteita kokonaisvaltaisesti, kuvata rikosten tekijöiden nais erityisyyteen liittyviä konkreettisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä sekä opettaa koulutettavia soveltamaan nais erityisyyttä rikosseuraamustyössä. Kurssia tarjottiin Rikosseuraamuslaitoksessa työsuhteessa oleville henkilöille. Kurssi toteutettiin vuosina 2021–2023.

Koulutus toteutettiin itsenäisenä opiskeluna oman aikataulun mukaan opiskeltavalla verkkokurssilla Laurea ammattikorkeakoulun Canvas-oppimisympäristössä ja sen laajuus oli 5 opintopistettä.

Kurssille ilmoittautui kaikkiaan 335 opiskelijaa vuosina 2021–2023. Kurssin suorittaneista Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöitä tai Rikosseuraamuslaitoksen koulutuskeskuksen opiskelijoita oli 260. Kurssin suorittaneissa oli myös kuntien asumispalveluiden ja terveydenhuollon työntekijöitä, jotka olivat aikaisemmin työssään kohdanneet rangaistusta suorittaneita naisia ja halusivat oppia lisää aihealueesta ja asiakkaiden kohtaamisesta. Tavoitteena oli saada kurssille 400 Rikosseuraamuslaitoksen työntekijää, mutta tähän tavoitteeseen ei päästy. Mahdollisia syitä olivat Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistus ja uusi tietojärjestelmä ROTI, jotka ovat vieneet henkilöstön aikaa ja voimavaroja.

Laurea keräsi kurssin suorittaneilta palautetta. Kurssin yleisarvosana oli 4,3 asteikolla 1-5. Kurssilla olleet pitivät koulutusta oman työnsä kannalta hyödyllisenä ja kurssilla käsitellyjä aiheita tärkeinä.

12. Koulutetaan Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöitä naisiin kohdistuvasta väkivallasta, väkivallan puheeksi ottamisesta, väkivaltaan puuttumisesta ja riskinarvioinnista sekä siitä, miten väkivalta tulee ottaa huomioon laitoksen työssä. Laaditaan materiaalia ja ohjeistus.

Käsikirja Lähisuhdeväkivallan huomioon ottaminen Rikosseuraamuslaitoksessa (Rikosseuraamuslaitoksen käsikirja 1/2022) julkaistiin keväällä 2022 Rikosseuraamuslaitoksen sisäiseen käyttöön. Käsikirjasta järjestettiin webinaari koko henkilöstölle kesäkuussa 2022. Käsikirjan laatimisessa oli mukana asiantuntijoita eri puolilta Rikosseuraamuslaitosta, mukaan lukien asiakastyötä tekeviä henkilöitä.

Vuosina 2021–2022 Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöille järjestettiin seuraavat naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevät koulutukset:

- Rikosseuraamuslaitoksen johdon päivillä maaliskuussa 2021 Naistenkartano piti koulutuksen ”Sukupuolisensitiivisyys rikosseuraamuspalveluissa”. Naistenkartano ry on valtakunnallinen, voittoa tavoittelematon ja sitoutumaton naisten erityiset tarpeet huomioon ottava kansalaisjärjestö.
- Rikosseuraamusalan koulutuskeskus järjesti Naiserityinen työskentely ja työhyvinvointi -koulutuksen 2.-3.2.2022. Osallistujia oli 50.
- Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen väkivaltatyön täydennyskoulutuksen 30.-31.5.2022 teemana oli naisten tekemä ja naisten kokema väkivalta. Osallistujia oli 124.
- Syksyllä 2022 järjestettiin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa lähisuhdeväkivallan tunnistamista ja havainnointia käsittelevä Kissa pöydälle -koulutus vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöille yhteistyössä Viola – väkivallasta vapaaksi ry:n kanssa. Osallistujia oli 34. Aikaisemmin vastaavia koulutuksia on järjestetty paikallisesti vankiloiden valvontahenkilöstölle. Kissa pöydälle -koulutus on nykyisin osa Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen koulutustarjontaa.

13. Koulutetaan naisvankien kanssa työskenteleviä nais erityisestä väkivaltatyöstä, ihmiskaupasta ja uhrin trauman tunnistamisesta sekä kehitetään tukea ja apua naisvangeille, jotka ovat toistuvan väkivallan/ihmiskaupan (rikoksiin pakottaminen) uhreja.

Koulutukset toteutettiin yhteistyössä Laurea ammattikorkeakoulun kanssa täydennyskoulutuksena nais erityisyys-opintojaksolle verkkokursseina. Koulutukset oli suunnattu erityisesti rikosseuraamusalalla työskenteleville ja muille aiheesta kiinnostuneille. Ensimmäinen opintokokonaisuus käsitteli ihmiskaupan tunnistamista turvallisuus- ja rikosseuraamusalalla. Laajuudeltaan kurssi oli 5 opintopistettä. Koulutus sisälsi tietoa ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja siitä, mihin on syytä kiinnittää huomiota ihmiskaupan uhrin kohtaamisessa. Kurssi antoi myös valmiuksia ohjata ihmiskaupan uhreja tukipalveluihin. Kurssille osallistui kaikkiaan 485 opiskelijaa, joista 319 oli Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöitä.

Toinen opintokokonaisuus käsitteli traumainformoitua työtettä rikosseuraamusalalla. Opintojen laajuus oli 3 opintopistettä, joka sisälsi neljä videota harjoituksineen. Kurssilla käsiteltiin traumatisoitumista, traumainformoidun työtteen käyttöä rikosseuraamusalalla sekä työhyvinvointia rikosseuraamustyössä. Koulutusvideot ovat käytössä 5 vuoden ajan. Kurssille osallistui kaikkiaan 247 opiskelijaa, joista 174 oli Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöitä.

14. Koulutetaan turvakotien työntekijöitä digitaalisesta väkivallasta ja vainosta.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos järjestää turvakotien asiakastyöstä vastaaville sosiaalityöntekijöille kahdesti vuodessa työkokouksen, jossa käsitellään turvakotipalveluihin liittyviä ajankohtaisia asioita. Osana syksyn 2020 työkokousta sosiaalityöntekijöille järjestettiin koulutus digitaalisesta väkivallasta ja vainosta. Työkokouksessa esiteltiin myös turvakotien käyttöön suunniteltua työvälinettä digitaalisen väkivallan tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta. Työväline oli luotu yhdessä digitaalisen väkivallan asiantuntijoiden ja turvakotien kanssa. Tarkoituksena on, että työvälinettä käytetään asiakastyön tukena sekä työntekijöiden perehtyessä digitaalisen väkivallan muotoihin.

Digitaalinen väkivalta oli myös osa joka toinen vuosi järjestettävää Valtakunnallista turvakotipäivää vuonna 2021. Valtakunnalliseen turvakotipäivään kutsutaan kaikki Suomen turvakodeissa työskentelevät henkilöt sekä turvakotien yhteistyötahoja. Tilaisuuteen ilmoittautui 122 henkilöä, mutta tarkka osallistujamäärä ei ole tiedossa, sillä tilaisuus striimattiin, jolloin yhden yhteyden ääressä voi olla useampi henkilö. Tilaisuudessa esiteltiin Digitaalinen väkivalta turvakodeissa -tutkimus- ja kehittämishankkeen tuloksia.

Turvakotien työntekijöiden kouluttaminen digitaalisesta väkivallasta ja vainosta jatkui syksyllä 2021, kun kaikille turvakodissa asiakastyötä tekeville henkilöille järjestettiin neljän tunnin koulutus otsikolla ”Digitaalinen väkivalta ja vaino osana lähisuhdeväkivaltaa”. Koulutukseen osallistui 79 turvakotien työntekijää, joista 70 % ei ollut aikaisemmin osallistunut koulutukseen, jossa olisi käsitelty digitaalista väkivaltaa. Koulutus striimattiin ja se oli henkilöstön katsottavissa kahden viikon ajan varsinaisen koulutuspäivän jälkeen. Palautteksen mukaan 75 % vastaajista koki, että koulutuksen sisältö oli työn kannalta hyödyllistä ja 25 % koki koulutuksen osittain hyödylliseksi.

Näiden koulutusten myötä kaikki Suomen turvakodit ovat saaneet koulutusta digitaalisesta väkivallasta ja vainosta. Jatkossa turvakotien uusi henkilöstö suorittaa Puutu väkivaltaan -verkkokoulun ja osana sitä digitaalisen väkivallan verkkokoulutuksen (ks. tarkemmin toimenpide 15).

15. Lisätään THL:n verkkopohjaiseen Luo luottamusta – puutu väkivaltaan -koulutukseen uudet moduulit kunniaan liittyvästä väkivallasta ja digitaalisesta väkivallasta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos laati uudet moduulit kunniaan liittyvästä väkivallasta ja digitaalisesta väkivallasta THL:n lähisuhdeväkivalta-aiheiseen Puutu väkivaltaan -verkkokouluun. Uusien kokonaisuuksien kohderyhmänä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kasvatusalan ammattilaiset ja poliisit sekä näiden alojen opiskelijat. Moduuleja hyödynnetään ammattilaisten perehdyttämisen ja täydennyskoulutuksissa sekä ammattiin opiskelevien koulutuksessa ja yliopistojen vapaavalintaisilla opintojaksoilla. Moduulit sisältävät tietoa tekstimuodossa, asiantuntijavideoita, esimerkkitapauksia sekä erilaisia tehtäviä ja testejä. Suorituksesta saa todistuksen. Koulutus on maksuton ja saatavilla osoitteesta <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/verkkokoulu>. Moduulien ruotsinkieliset versiot julkaistaan keväällä 2023.

Kunniaan liittyvän väkivallan moduuli

Kunniaan liittyvän väkivallan kokonaisuus laadittiin THL:n väkivallan vastaisen työn osamiskeskittymän ja kunniaan liittyvän väkivallan vastaisen työn ohjausryhmän asiantuntijoiden yhteistyössä. Ohjausryhmään kuului muun muassa eri ministeriöiden edustajia, muita viranomaisia, sote-kentän toimijoita, järjestötoimijoita ja eri yhteisöjen edustajia. Moduuli julkaistiin 9.5.2022, ja julkaisuseminaariin osallistui noin 100 henkilöä.

Koulutuskokonaisuuden tavoitteina on kehittää ymmärrystä kunniaan liittyvästä väkivallasta ilmiönä, auttaa tunnistamaan sen eri muotoja ja lisätä ammattilaisten valmiuksia puuttua kunniaan liittyvään väkivaltaan. Moduulista saa tietoa ammattilaisten velvollisuuksista, ihmisoikeuksista, lainsäädännöstä ja kunniaan liittyvän väkivallan uhrien palveluista.

Kunniaan liittyvän väkivallan moduulin oli suorittanut 16.1.2023 mennessä 358 henkilöä. Käyttäjäpalautte on ollut hyvin positiivista. Kokonaisuudessaan koulutuspaketti koettiin kattavaksi, hyväksi ja riittäväksi. Keskiarvoksi verkkokoulutus sai suositeltavuudesta 9,1 asteikolla 1–10.

Digitaalisen väkivallan moduuli

Digitaalisen väkivallan kokonaisuuden tekemisestä vastasi THL:n asiantuntija, jonka lisäksi verkkokoulutuksen sisällön suunnitteluun, tekemiseen ja kommentointiin osallistui monialainen asiantuntijaryhmä. Asiantuntijaryhmään kuului edustajia THL:n lisäksi yliopistoista, järjestöistä, Poliisiammattikorkeakoulusta ja sote-kentältä. Uusi osio julkaistiin 9.12.2022, ja julkaisuseminaariin osallistui noin 200 henkilöä.

Digitaalinen väkivalta -verkkokoulutuksen tavoitteena on lisätä ammattilaisten ymmärrystä lähisuhteissa tapahtuvasta digitaalisesta väkivallasta, vainosta ja pakottavasta kontrollista. Kaksituntinen verkkokoulutus auttaa tunnistamaan ilmiön monimuotoisuutta ja lisää ammattilaisten valmiuksia puuttua digitaaliseen väkivaltaan. Se tarjoaa ajankohtaista tietoa esimerkiksi digitaalisen väkivallan ja vainon eri ilmenemismuodoista, väkivallan eri osapuolten kohtaamisesta ja auttamisesta, tietoturvan parantamisesta, monialaisesta yhteistyöstä sekä eri osapuolten palveluista ja rikosprosessista.

Digitaalisen väkivallan verkkokoulutuksen oli suorittanut 16.1.2023 mennessä 142 henkilöä. Verkkokoulutuksen suorittajilta kerätään palautetta, mutta sitä on kertynyt niin vähän, ettei raportointi ole mahdollista.

16. Levitetään tietoisuutta ja markkinoidaan THL:n Luo luottamusta – puutu väkivaltaan -koulutusta

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos levitti tietoa ja markkinoi Puutu väkivaltaan -verkkokoulua ja sen uusia moduuleita valtakunnallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille ja opiskelijoille. Tavoitteena oli myös lisätä verkkokoulun kävijämääriä. Markkinointi tapahtui pääasiassa pitämällä puheenvuoroja ja osallistumalla näytteilleasettajana eri tapahtumiin. Alla on kooste tilaisuuksista ja tapahtumista sekä arvio tavoitettujen henkilöiden määristä.

- 17 koulutus- ja julkaisu-tilaisuutta, joissa tavoitettiin yhteensä arviolta 1600 sote- ja sivistystoimen ammattilaista, viranomaista, poliisia, esihenkilöä, opiskelijaa tai päättäjää. Tilaisuuksista esimerkkeinä alueelliset koulutus-tilaisuudet lähisuhdeväkivallasta, MARAK-työryhmien koulutuspäivä, valtakunnallisen perhekeskusverkoston tilaisuus ja yleislääkäripäivät.
- 8 sidosryhmien ja verkostojen tilaisuutta, joissa yhteensä arviolta 650 kuulijaa. Tilaisuuksista esimerkkeinä lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn yhdyshenkilötapaamiset, naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen vastaisen työn toimijat ja avoin väkivaltatyön foorumi.
- 10 messua tai tapahtumaa, joista esimerkkeinä TerveSos -päivät, terveydenhoitaja-, sairaanhoitaja- ja lastensuojelupäivät. Tapahtumiin osallistunut arviolta 5200 henkilöä. Esittein ja keskusteluin tavoitettu noin 2000 opiskelijaa, ammattilaista ja esihenkilöä.

Tilaisuuksien lisäksi tietoa verkkokoulusta on levitetty sidosryhmien verkostoissa keskustellen ja sähköpostitse sekä verkostokirjeillä. Uusista moduuleista on tiedotettu THL:n verkkouutisilla ja blogeissa. Puutu väkivaltaan -verkkokoulusta tehtiin [esittelyvideo](#), jota hyödynnettiin markkinoinnissa.

Tietoa verkkokoulusta levitettiin myös sosiaalisessa mediassa (Facebook, Instagram, LinkedIn) toteutetuilla kampanjoilla syyskuussa 2022 ja tammikuussa 2023. Toisessa kampanjassa nostettiin esille etenkin kunniaan liittyvän väkivallan ja toisessa digitaalisen väkivallan moduulia. Kampanjat onnistuivat hyvin; näyttökertoja oli yhteensä noin 230 000 ja klikkauksia 1200.

Markkinointitoimenpiteiden aikana vuonna 2022 Puutu väkivaltaan -verkkokoulun perusosion käyttäjämäärät nousivat noin 1400 henkilöllä. Tilaisuuksista saatu yleinen palaute on ollut hyvää, ja verkkokoulun esittely on saanut toimijoita viemään tietoa verkkokoulusta eteenpäin verkostoissa ja työryhmissä sekä suunnittelemaan verkkokoulun hyödyntämistä täydennyskoulutuksissa.

17. Järjestetään viranomaisille (ml. poliisi) koulutusta seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksesta

Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyen toteutettiin poliisissa verkkokoulutus, joka kohdennettiin etenkin niille poliiseille, joita uudistus käytännössä koskee. Verkkokoulutuksen lisäksi poliiseja osallistui myös Syyttäjälaitoksen järjestämiin koulutuksiin. Ruotsinkieliset poliisit huomioitiin kääntämällä aineisto ruotsiksi ja järjestämällä erillisen koulutuksen ruotsiksi.

Syyttäjälaitos järjesti kolme koulutustilaisuutta seksuaalirikoslainsäädännön muutoksista loppusyksystä 2022. Kouluttajina toimivat aiheeseen perehtyneet erikoissyyttäjät. Koulutuksen tavoitteena oli antaa kuva uudistuksen tavoitteista ja sen keskeisestä sisällöstä RL 20 luvun rikosasioita hoitaville syyttäjille ja sidosryhmien edustajille, lähinnä tutkinnanjohtajille. Koulutuksiin osallistui yhteensä 151 syyttäjää ja 39 tutkinnanjohtajaa. Koulutuksesta kerättiin palautetta. Yli 85 % vastaajista antoi koulutukselle yleisarvosanan ”kiitettävä” tai ”erinomainen”. Myös kouluttajat arvioitiin erittäin korkein arvosanoin.

Tuomioistuinvirasto järjesti uudistuneesta seksuaalirikoslainsäädännöstä valtakunnallisen koulutuspäivän 27.1.2023. Koulutus järjestettiin etäkoulutuksena, ja siihen osallistui 75 henkilöä. Eri hovioikeudet ovat järjestäneet vuoden 2022 aikana ja järjestävät vuoden 2023 alkupuolella edelleen koulutusta hovioikeuksien ja omien hovioikeuspiiriensä käräjäoikeuksien lainkäyttöhenkilöstölle samasta aiheesta.

Oikeusministeriö järjesti julkisille oikeusavustajille uudistuneesta seksuaalirikoslainsäädännöstä koulutuspäivän 31.1.2023. Koulutukseen osallistui noin 90 henkilöä. Koulutuksesta tehtiin tallenne.

18. Lisätään opettajien ja opettajaksi pätevöityvien osaamista väkivallan tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta laitimalla ja levittämällä aihetta käsittelevää materiaalia, järjestämällä esimerkiksi webinaari.

Oikeusministeriö myönsi joulukuussa 2020 Tampereen yliopistolle 10 000 euron suuruisen valtionavustuksen olemassa olevan, opetus- ja kasvatustieteiden ammattilaisille suunnatun Sukupuolistuneen väkivallan kohtaaminen kouluissa -verkkokoulutuksen näkyvyyden lisäämiseksi. Kyseinen koulutus oli kehitetty aiemmin osana samaa teemaa käsitellyttä EU-hanketta, jossa Tampereen yliopisto oli ollut mukana.

[Sukupuolistuneen väkivallan kohtaamista kouluissa](#) käsittelevä verkkokoulutus valmistui syksyllä 2021. Koulutus on avoimesti saatavilla THL:n verkkosivuilla, ja se on tarkoitettu opetus-, kasvatustieteiden, sosiaali- ja terveysaloille. Koulutus on saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Koulutus on osana opintoja tarjolla kuudessa yliopistossa ja useissa ammattikorkeakouluissa.

Verkkokoulutuksesta kerättiin palautetta, joka oli kokonaisuudessaan positiivista. Vastavaa nuoriin kohdistuvaa sukupuolistunutta väkivaltaa monipuolisesti tarkastelevaa avoimesti saatavilla olevaa koulutusta ei ole aiemmin ollut tarjolla. Aihepiirin koulutus on ollut vähäistä sekä vapaaehtoisuuteen ja omaan aktiivisuuteen perustuvaa tai se on kokonaan puuttunut opettajien ja muiden kouluammattilaisten opinnoista ja tutkinnoista.

Oikeusministeriön rahoituksella verkkokoulutukselle ja muille hankkeen materiaaleille tehtiin kuvitus, minkä lisäksi hankkeen viestinnässä ja viestintämateriaalin laadinnassa pystyttiin hyödyntämään viestintätoimistoa. Verkkokoulutuksesta tiedottamisessa ja näkyvyytyössä tehtiin yhteistyötä oikeusministeriön, yliopistojen ja korkeakoulujen lisäksi muun muassa Jyväskylän, Tampereen ja Helsingin kaupunkien, Opetushallituksen, THL:n, Pelastakaa Lapset ry:n, Rikosuhripäivystyksen sekä Amnesty Internationalin kanssa.

Marraskuussa 2021 järjestettiin Nuoret ja sukupuolistunut väkivalta – kohtaamisen ja puuttumisen mahdollisuudet -seminaari opetus- ja kasvatustieteen ammattilaisille. Seminaariin osallistui 192 henkilöä. Tilaisuuden avasi opetusministeri Li Andersson.

Hankkeessa tavoitettiin noin 40 000 ihmistä. Arvio perustuu hankkeen raportoituihin tapahtumiin (koulutukset, seminaarit, konferenssiesitelmät ja mediakampanja).

2.3 Viranomaisohjeet

Viranomaisille suunnattujen ohjeiden ja käsikirjojen osalta torjuntaohjelman laatinut työryhmä tunnisti puutteita etenkin kunniaan liittyvää väkivaltaa käsittelevässä materiaalissa. Torjuntaohjelmaan sisällytettiin toimenpiteitä, joissa täydennettiin olemassa olevaa materiaalia, mutta myös uusia ohjeita laadittiin.

19. Lisätään Lastensuojelun käsikirjaan perustiedot kunniaan liittyvästä väkivallasta ja ohjeet ammattilaisille, miten toimia. Päivityksessä huomioidaan lastensuojelun tuki ja toimia edellyttävät tilanteet sekä monialaisen yhteistyön tärkeys.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos laati [ohjeen Lastensuojelun käsikirjaan](#) yhteistyössä väkivallan vastaisen työn ja lastensuojelun asiantuntijoiden sekä aiheen parissa työskentelevien järjestöjen kanssa. Ohje sisältää perustietoa kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siinä huomioidaan myös lapsen maasta vienti tahdon vastaisesti sekä haitalliset perinteet. Ohje antaa lastensuojelun ammattilaisille tietoa siitä, miten tunnistaa kunniaan liittyvä väkivalta ja miten tilanteessa tulisi toimia. Ohjeessa korostetaan monialaisen yhteistyön merkitystä tilanteiden selvittelyssä ja ratkaisemisessa.

Ohje julkaistiin alkuvuodesta 2023. Siitä tiedotetaan ammattilaisille suunnatuissa tapahtumissa ja koulutuksissa, THL:n verkostokirjeissä sekä some-kanavilla.

20. Tuotetaan ohjeita ja koulutetaan MARAK-työryhmiä kunniaan liittyvästä väkivallasta ja digitaalisesta väkivallasta.

MARAK-työryhmille järjestettiin vuonna 2021 webinaarimuotoinen koulutus kunniaan liittyvästä väkivallasta. Koulutuksessa käsiteltiin muun muassa kunniaan liittyvää väkivaltaa ilmiönä, avioliittoon pakottamista, kunniaan liittyvän väkivallan tekijän kanssa tehtävää työtä, poliisin toimintamallia kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamiseksi sekä THL:n uutta verkkokoulutusta kunniaan liittyvästä väkivallasta. Webinaariin oli ilmoittautunut 220 yksittäistä MARAK-työryhmän jäsentä.

Vuonna 2022 THL koulutti MARAK-työryhmiä digitaalisesta väkivallasta. Koulutus toteutettiin hybridimuotoisena ja se sisälsi erilaisia näkökulmia digitaaliseen väkivaltaan liittyen. Koulutussisältöjen konkreettinen sisältö digitaalista väkivaltaa kokeneiden auttamisesta useammasta eri näkökulmasta sai erityiskiitosta osallistujilta. Striimausta seurasi yli 200 henkilöä tai tahoja.

21. Kehitetään yhteistyössä järjestöjen kanssa poliisille käytännön työvälineitä käytettäväksi esitutkinnassa kunniaan liittyvän väkivallan tapauksissa. Työvälineitä levitetään kaikille poliisilaitoksille.

Poliisihallitus, Helsingin poliisilaitos ja Loisto settlementti ry:n Sopu-työ ovat kehittäneet yhteistyössä työkalun, jota poliisi voi käyttää esitutkinnassa kunniaan liittyvän väkivallan tapauksissa. Työkalu, joka on kysymyspatteristo/-lomake, otettiin käyttöön joulukuussa 2021. Työkalu on olemassa suomeksi ja ruotsiksi, ja se on kaikkien poliisien käytettävissä.

Kunniaan liittyvästä väkivallasta on lisäksi kehitetty mukana kannettava ohje poliisipartioille. Tilannekuvan parantamiseksi poliisi on ottanut käyttöön tilastointia helpottavan kunniaan liittyvän väkivallan luokittelukoodin.

22. Laaditaan opiskeluhuollon palveluihin ohjeistus väkivallan, erityisesti kunniaan liittyvän väkivallan, puheeksi ottamisesta ja jatkotoimista. Tietoa ohjeistuksesta levitetään opiskeluhuollon palvelujen ammattilaisille.

Ohje koulu- ja opiskeluhuollon palveluiden ammattilaisille kunniaan liittyvään väkivaltaan puuttumisesta laadittiin yhteistyössä THL:n väkivallan vastaisen työn osaamiskeskittymän ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta vastaavien asiantuntijoiden kanssa. Ohje laadittiin Tiedä ja toimi -kortin muotoon. Tiedä ja toimi -kortit ovat ytimekkäitä toimintaohjeita sosi- ja terveysalan ammattilaisille, kuntien virkamiesjohdolle sekä luottamushenkilöille.

Ohje opiskeluhuollon käyttöön sisältää kuvauksen kunniaan liittyvästä väkivallasta ilmiönä ja rohkaisee ammattilaista toimimaan. Ohje sisältää selkeät toimintaohjeet tilanteeseen, jossa ammattilainen kohtaa vastaanotollaan kunniaan liittyvän väkivallan kokijan tai tekijän, auttavien tahojen yhteystietoja sekä linkkejä lisätietoihin. Se on kohdennettu koko opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisjoukolle, eli terveydenhuollon lisäksi kuraattori- ja psykologipalveluiden ammattilaisille.

Ohje julkaistiin syyskuussa 2022. Se löytyy THL:n verkkosivuilta [Väkivalta-aihesivustolta](#) ja [opiskeluhuollon sivustolta](#). Koulu- ja opiskeluhuollon ammattilaisille pidettiin koulutustilaisuus ohjeen sisällöstä. Ohjetta on jaettu ammattilaisten koulutuspäivillä ja messuilla. Koulutustilaisuuksissa ja tapahtumissa on tavoitettu arvioilta noin 1600 ammattilaista. Lisäksi ohjeesta on jaettu laajasti tietoa THL:n yhteistyökumppaneille.

2.4 Lähisuhdeväkivallan tekijöille tarkoitetut ohjelmat

Oikeusministeriölle osoitettiin hallitusohjelmassa rahoitus kolmivuotiseen hankkeeseen rikosten ennaltaehkäisyn tehostamiseksi. Rahoituksen turvin oli tarkoitus lisätä väkivaltarikollisten ja seksuaalirikollisten kuntouttamiseen tarkoitettuja ohjelmia myöntämällä valtionavustuksia rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville yhteisöille vaikuttaviksi todettuihin työmenetelmiin. Kyseinen rikosten ennaltaehkäisyn kokonaisuus oli oma hallitusohjelmahankkeensa. Koska kyseisessä hankkeessa suunnatut valtionavustukset kohdentuivat nimenomaan seksuaali- ja väkivaltarikollisten toimintaohjelmiin, piti naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmaa valmistellut työryhmä perusteltuna sisällyttää kyseisestä hankkeesta oma toimenpiteensä torjuntaohjelmaan. Hanke vastaa osaltaan GREVIOn Suomelle esittämään kritiikkiin sekä niihin puutteisiin, joita Suomessa on havaittu mm. palvelujen saatavuudessa ja niihin ohjautuvuudessa.

Lisäksi Suomessa on torjuntaohjelman toimeenpanon aikana otettu käyttöön uusi väkivallan tekijöille tarkoitettu ohjelma.

23. Suunnataan valtionavustuksia seksuaali- ja väkivaltarikollisten toimintaohjelmiin, laaditaan rahoitettavien ohjelmien laadullinen kriteeristö ja palveluohjauksen mallinnus. Kriteeristössä huomioidaan mm. uhrin turvallisuus ja ihmisoikeudet, väkivallan ylisukupolvisuus, väkivaltakäsitteen moninaisuus. Kriteerit perustuvat tutkittuun tietoon ja hankkeessa tehtyyn vaikuttavuusarviointiin.

Oikeusministeriö on vuosina 2020–2022 rahoittanut valtionavustuksin kolmea seksuaalirikollisten hoito-ohjelmiin liittyvää hanketta. Sexpon SeriE-hankkeessa tarjotaan maksuttomia, matalan kynnyksen tukipalveluja henkilöille, joilla on kohonnut riski syyllistyä erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan seksuaalirikokseen. Settlementi Tampereen

Välitä! nuorten hankkeessa ehkäistään pirkanmaalaisten nuorten tekemiä seksuaalirikoksia tarjoamalla oikea-aikaista ja vaikuttavaa apua ja kehittämällä tähän soveltuvaa työskentelymallia ja välineitä. Silta-Valmennusyhdistyksen Road-hankkeen tavoitteena on kehittää menetelmiä seksuaalirikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaistaustaisten henkilöiden uusin-tarikollisuuden ehkäisyyn. Lisäksi hankkeessa kehitetään Rikosseuraamuslaitoksen, järjestöjen ja kuntien henkilöstön osaamista kohtaamiseen ja työskentelyyn seksuaalirikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaistaustaisten vankien kanssa.

Näiden lisäksi oikeusministeriö on rahoittanut Ensi- ja turvakotien liiton Turvallisille raiteille -hanketta. Siinä rakennetaan Suomessa kehitetyistä ja tutkituista sekä hyviin käytäntöihin perustuvista toimintamalleista kuntoutusohjelma, jonka avulla ennaltaehkäistään lähisuuhdeväkivaltaa. Ohjelma on tarkoitettu lähisuhteessaan väkivaltaa käyttäneille tai väkivaltarikokseen syyllistyneille sekä omasta käyttäytymisestään huolestuneille henkilöille.

Seksuaalirikoksiin liittyvissä ohjelmissa on ollut yhteensä 274 asiakasta vuosina 2020–2022 (SeriE n=118, Road n=88 ja Välitä! n=68). Turvallisille raiteille -hankkeessa oli rahoituskautena 306 asiakasta. Hankkeessa on ollut enemmän henkilöstöresursseja kuin muissa hankkeissa, mikä on vaikuttanut asiakasmääriin. Suurin osa ohjelmiin osallistuneista asiakkaista on ollut miehiä. Eniten naisasiakkaita (13%) oli Välitä! -hankkeessa, sillä siinä tuettiin myös nuorten perheitä.

Turvallisille raiteille - ja SeriE-hankkeiden vaikuttavuudesta tehdään tutkimus. Alustavien tulosten perusteella Turvallisille raiteille -hankkeen asiakkaat pitivät toiminnan vaikuttavuuden kannalta keskeisenä sitä, että väkivaltatyöhön osallistuminen toi asioihin selkeyttä ja teki ne paremmin hallittaviksi. Väkivallan katkaisuun liittyen asiakkaat kokivat saaneensa hyödyllisiä työkaluja hallita tilanteita, joissa aggressio on jo herännyt sekä tunnistamaan ja välttämään sellaisia tilanteita, joissa aggressio helposti syntyy. Asiakkaat myös kertoivat pyrkineensä muuttamaan aggressiota ruokkivia elintapoja, esimerkiksi välttämään liiallista alkoholinkäyttöä ja työntekoa.

SeriE-hankkeen asiakkaiden antama palaute on ollut hyvää. Asiakkaiden aiempi tuensaanti oli jäänyt puutteelliseksi, koska he eivät lapsiin kohdistuvaan kiinnostukseen liittyvän stigman takia olleet hakeneet apua, ja tilaisuuksia keskustella kyseisistä teemoista on palvelujärjestelmässä hyvin vähän tarjolla. SeriE-hankkeen asiakkaaksi pääsy oli ollut haastatelluille asiakkaille suuri helpotus. Lapsiin kohdistuvasta kiinnostuksesta puhumisen henkilölle, joka ei tuominnut, koettiin ennaltaehkäisevän seksuaalirikoksia.

Yksi osa toimenpidettä oli toimintaohjelmien laadullisen kriteeristön laatiminen. Laatu-kriteerit väkivallan ehkäisy- ja katkaisuohejelmille julkaistiin syksyllä 2022⁴. Kriteerien tavoitteena on auttaa väkivallan tekijöille suunnattujen katkaisuohejelmien tarjoajia suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa hyvien käytäntöjen mukaisesti sekä turvata laadukkaat ja yhdenvertaiset palvelut kaikille niitä tarvitseville valtakunnallisesti. Palvelun tilaaja voi kriteerien avulla määrittellä, mitä ohjelmalta ja sen tuottajalta edellytetään, ja miten toimintaa tulee seurata.

24. Selvitetään pohjoismaisia tekijäohjelmia ja niiden soveltuvuutta lähisuuhdeväkivallan tekijöiden parissa työskentelyyn vankiloissa. Otetaan Rikosseuraamuslaitoksessa käyttöön Suomeen soveltuva ohjelma.

Rikosseuraamuslaitos valitsi tekijäohjelmaksi Ruotsin Kriminalvårdenin kehittämän Predov (Preventing Domestic Violence) -ohjelman. Predov valittiin, koska sen käytettävyyttä suomalaisessa kontekstissa arvioitiin parantavan sen puolistrukturoitu runko sekä mahdollisuus huomioida asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita. Predov pohjautuu kognitiivisen käyttäytymisterapian teoreettiseen viitekehukseen sekä omistautumis- ja hyväksymisterapian painotukseen. Rikosseuraamuslaitoksessa on käytössä muitakin kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan pohjautuvia ohjelmia, minkä arvioitiin helpottavan käyttöönottoa. Ohjelma on akkreditoitu Kriminalvårdenissa vuonna 2020. Predov on tarkoitettu keskikorkean riskin tekijöille.

Rikosseuraamuslaitokseen palkattiin vuoden 2022 ajaksi naiseen kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman rahoituksella erityisasiantuntija, jonka tehtävänä oli ensisijaisesti Predov-ohjelman ottaminen käyttöön. Ohjelman käyttöönotto on edennyt suunnitelmien mukaisesti. Se on sisältänyt ohjelman käsikirjojen käännöstyön ja koulutusten rakenteiden luomista mm. liittyen ohjaajien tukeen ja täydennyskoulutukseen, yksiköissä tehtävään monialaiseen työhön ja riskinarviointiin.

Kriminalvården koulutti Suomessa keväällä 2022 viikon mittaisessa koulutuksessa neljä kouluttajaa. Kouluttajat valittiin kolmelta rikosseuraamusalueelta sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta ohjaajakoulutusten jatkuvuuden turvaamiseksi. Kriminalvårdenin sertifiointiprosessin mukaisesti kouluttajat voivat tehdä itsenäisesti asiakastyötä kahden asiakasprosessin mentoroinnin jälkeen. Kouluttajien mentorointi jatkuu arviolta kesään 2023 saakka.

⁴ Laatu-kriteerit väkivallan ehkäisy- ja katkaisuohejelmille. Oikeusministeriön julkaisu, Mietintöjä ja lausuntoja 2022:36.

Suomessa ohjaajakoulutus järjestettiin marraskuussa 2022. Koulutukseen valittiin 12 ohjaajaa, jotka työskentelevät 10 vankilassa ja kahdessa yhdyskuntaseuraamustoimistossa kymmenen rikosseuraamuskeskuksen alueella. Palaute koulutuksiin osallistuvilta on ollut erittäin myönteistä, ja ohjelma on koettu toimivaksi. Myös alkuvaiheen kokemukset ohjelman mukaisesta asiakastyöstä ovat rohkaisevia.

2.5 Rakenteet ja alueellinen koordinaatio

Lähisuhdeväkivallan ehkäisemisessä ja palvelupolkujen luomisessa rakenteilla on keskeinen merkitys. Vahvat rakenteet kunta-, alue- ja valtionhallinnon tasolla selkiyttävät kunkin tahon vastuita ja edesauttavat luomaan monialaista yhteistyötä, auttamisen käytäntöjä ja palvelupolkuja uhreille ja tekijöille. Työtä rakenteiden luomiseksi ja alueellisen koordinaation parantamiseksi on tehty Suomessa jo pitkään, mutta kehittämisen tarvetta ja alueellisia eroja on edelleen paljon. Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmaan sisällytettiin melko laajoja rakenteiden kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä, jotka ovat edenneet hyvin, mutta joiden osalta työn tulee jatkua ohjelman toimeenpanon päätyttyä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta saatujen tietojen perusteella voidaan todeta, että on laajaa vaihtelua siinä, millaista apua lähisuhdeväkivallan uhrin ja tekijät saavat eri puolilla Suomea. Vaihtelua on myös siinä, mitkä menetelmät alueilla on käytössä ja miten THL:n tuottamat ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattorirakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi (ks. tarkemmin toimenpide 26) on otettu käyttöön. Myös hyvinvointialueiden sisällä tilanteet vaihtelevat, koska saman hyvinvointialueen sisällä kuntien lähtötilanteet voivat olla keskenään hyvin erilaiset. THL käynnistää hyvinvointialueiden lähisuhdeväkivaltakoordinaattoreiden kansallisen verkoston toiminnan alkuvuoden 2023 aikana luodakseen yhteisen alustan ja tarjotakseen vahvemman tuen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn ja torjunnan kehittämiseksi.

25. Parannetaan lähisuhdeväkivallan seurauksena syntyvän palveluntarpeen mukaisten palvelujen saatavuutta, oikea-aikaisuutta ja jatkuvuutta varmistamalla tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman yhteydessä, että alueilla kehitetään lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinoituja palveluja. Huolehditaan peruspalvelua kehitettäessä avopalveluiden saatavuudesta sekä uhreille että tekijöille. Työssä huomioidaan nais erityisyys ja vähemmistöt.

Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman osaksi Marinin hallituksen sote-uudistusta vuonna 2020. Kahdeksan aluetta lähti Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman hankkeissa valtionavustusten turvin mukaan

lähisuhdeväkivaltatyön rakenteiden kehittämistyöhön. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa työskentelee lokakuuhun 2023 saakka erityisasiantuntija, joka yhdessä muiden THL:n asiantuntijoiden kanssa tukee alueita lähisuhdeväkivaltaan liittyen.

THL on tukenut kehittämistyöhön lähteneiden kahdeksan alueen työtä käynnistämällä verkoston. Verkosto on kokousten lisäksi pitänyt työpajan hyvinvointialueiden lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattoreiden työnkuvaa koskien. Verkosto on laajentunut työn käynnistymisen jälkeen, ja jatkoa varten kaikkia hyvinvointialueita sekä Helsinkiä on pyydetty nimeämään jäsenet ja varajäsenet verkostoon. Tuki tarjotaan siten jatkossa kaikille hyvinvointialueille. Verkostolle luodaan toimintasuunnitelma ja erillinen viestintäsuunnitelma alkuvuoden 2023 aikana. Verkoston toiminta liittyy myös toimenpiteiden 26 ja 27 toteutukseen.

THL:ssä on käynnissä kaksi isoa hanketta, joissa kehitetään naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja/tai lähisuhdeväkivaltaan liittyviä erityispalveluita. Hankkeet liittyvät seksuaaliväkivaltaa kohdanneille tarkoitettujen Seri-tukikeskusten kansalliseen koordinaatioon ja kehittämiseen sekä Barnahus-malliin, jossa tehostetaan lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosesseja sekä väkivaltaa kokeneiden lasten tukea ja hoitoa.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseen liittyvien palveluiden kehittämisessä on edetty, mutta nimenomaan väkivaltaan liittyvien avopalveluiden saatavuus väkivallan eri osapuolille on eri alueilla edelleen erilaisella tasolla. Osin syynä lienee avopalveluiden velvoittavuuden ja rahoituksen puute. THL on ohjeistanut alueita huomioimaan palveluiden saavutettavuus, erityisen haavoittuvassa asemassa olevat sekä harvinaisemmat naisiin kohdistuvan väkivallan muodot kehittämistyössään.

26. Laaditaan ohjeet kunnille ja alueille (maakunnille) lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi. Ohjeet sisältävät käytännön esimerkkejä toimivista toimintamalleista, monialaisesta yhteistyöstä sekä kirjallisten hoito- ja palvelupolkujen laatimisesta lähisuhdeväkivallan uhrien ja tekijöiden sekä väkivallalle altistuvien lasten auttamiseksi.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos julkaisi Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi⁵ kesäkuussa 2022. Ohjeet löytyvät verkosta, ja niiden jalkauttaminen hyvin-

⁵ Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Ohjaus 10/2022.

vointialueille on käynnissä loppuraportin kirjoitushetkellä. Jalkauttaminen on tärkeää, koska alueiden välillä on isoja eroja siinä, miten lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatio ja rakenteet on järjestetty. THL:n asiantuntijat ovat esitelleet ohjeita useissa tilaisuuksissa. Ohjeet ovat saaneet hyvän vastaanoton.

THL toteuttaa loppuvuodesta 2023 kyselyn lähisuhdeväkivaltatyön koordinaatiosta vastaaville henkilöille hyvinvointialueilla ohjeiden käyttöönottoon ja toimenpanoon liittyen.

27. Perhekeskustoimintaa kehitettäessä varmistetaan ammattilaisten lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen, varhaisen tunnistamisen ja laadukkaan kirjaamisen osaaminen. Lisäksi varmistetaan, että perhekeskuksissa on tieto saatavilla olevista väkivallan ehkäisyyn ja uhrin tukemiseen erikoistuneista palveluista. Tuetaan alueellista yhteistyötä myös järjestöjen kanssa, jotta varmistetaan asianmukaisten palvelujen saatavuus väkivallan uhreille, väkivallalle altistuneille lapsille sekä väkivallan tekijöille.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos järjesti syyskuussa 2022 perhekeskusten henkilöstölle ja johdolle infotilaisuuden väkivaltatyön kehittämistä (Väkivaltatyön osaamisen edistäminen perhekeskuksen palveluissa). Infotilaisuus koostui asiantuntijapuheenvuoroista, joissa käsiteltiin THL:n tuottamien uusien ohjeistusten lisäksi väkivallan vastaisia työvälineitä, kentän kokemuksia toimivista malleista sekä THL:n tarjoamia verkkokoulutuksia ammattilaisille. Tilaisuuden lähetystä seurasi 140 henkilöä. Keskeisiä osioita tilaisuuden tallenteesta tulee lyhyempinä videotiedostoina THL:n väkivalta-aihesivustolle alkuvuoden 2023 aikana. THL julkaisi väkivaltatyötä koskevat aihe sivustot vuoden 2022 alussa. Sivusto toimii materiaalipankkina kaikille perhekeskusten ammattilaisille. Aihe sivustolta löytyy kootusti kaikki olennainen tieto väkivallasta ilmiönä, sen puheeksi ottamisesta, menetelmistä, tutkimuksesta sekä rakenteista.

Perhekeskusten henkilöstön infotilaisuudessa esiteltiin myös Puutu väkivaltaan -verkkokoulua, jonka kautta ammattilaiset voivat saada lisää tietoa muun muassa lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta ja varhaisesta tunnistamisesta sekä palveluista lähisuhdeväkivallan eri osapuolille.

Perhekeskusverkostolle toteutettiin ennen infotilaisuutta kysely, jossa kysyttiin kansallisten suositusten ja menetelmien käytöstä alueilla. Kyselyssä kysyttiin muun muassa, minkälaista konkreettista tukea alueilla kaivattaisiin, jotta väkivaltatyö sujuisi nykyistä paremmin. Vastauksissa toivottiin muun muassa kansallista verkostoitumista (vähintään lähisuhdeväkivaltakoordinaattoreille) sekä enemmän kansallista ohjausta, koulutuksia ja tapaamisia. Lähisuhdeväkivaltatyöhön ja lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen sekä ilmiöön liittyvään koulutukseen toivottiin vahvempaa velvoittavuutta kansallisella tasolla.

28. Perustetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen valtakunnallisen resurssi- tai osaamiskeskittymä kunniaan liittyvästä väkivallasta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella aloitettiin vuoden 2021 alussa kunniaan liittyvän väkivallan vastainen valtakunnallinen koordinoiva työ. Työ sijoittuu Valtion palvelut -osastolla Erityispalvelut-yksikköön ja siellä Väkivallan vastaisen työn osaamiskeskittymään. Työhön on ollut palkattuna yksi erityisasiantuntija vuoden 2021 alusta alkaen. Toinen asiantuntija työskenteli saman teeman parissa kevästä 2021 syksyyn 2022, ja loppuraportin kirjoitushetkellä toinen asiantuntija on aloittanut osittaisella työajalla kunniaan liittyvän väkivallan vastaisessa työssä.

Kansallisen työn tavoitteena on ollut tarjota koulutusta ammattilaisille kunniaan liittyvästä väkivallasta ja vahvistaa ammattilaisten osaamista kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi. Tavoitteena on kunniaan liittyvän väkivallan osalta vastata Istanbulin sopimuksen mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, poliisin ja muiden ammattilaisten osaamisen edistämiseksi ja vahvistaa yhteisöjen ja järjestöjen kanssa tehtävää työtä. THL:n rooli on ollut lisäksi kartoittaa ilmiön parissa tehtävää työtä Suomessa ja tehdä yhteistyötä niin Suomessa kuin kansainvälisesti eri toimijoiden kanssa.

THL perusti kesäkuussa 2021 kunniaan liittyvän väkivallan vastaisen työn ohjausryhmän, jossa on edustajat keskeisistä ministeriöistä, virastoista ja sote-kentältä, minkä lisäksi ohjausryhmässä on tutkijoita ja edustajia järjestöistä ja yhteisöistä.

THL on tuottanut uutta materiaalia kunniaan liittyvästä väkivallasta muun muassa sote-ammattilaisille kohdennetulla [Tiedä ja toimi](#) -kortilla sekä [väkivalta-aihesivustolla](#). THL on kouluttanut ammattilaisia erilaisissa tilaisuuksissa ja jakanut tietoa teemasta ammattilaisten koulutuspäivillä ja messuilla. Puutu väkivaltaan -verkkokouluun on lisätty moduuli kunniaan liittyvästä väkivallasta (ks. tarkemmin toimenpide 15). Lisäksi THL on osallistunut kunniaan liittyvän väkivallan parissa Suomessa toimivien järjestötoimijoiden verkostoihin ja Pohjoismaiseen ministeriötasoiseen kunniaan liittyvän väkivallan verkostoon.

2.6 Tutkimukset ja selvitykset

Tilasto- ja tutkimustieto naisiin kohdistuvan väkivallan eri muodoista ja yleisyydestä on keskeistä, kun suunnitellaan toimia, joilla väkivaltaa pyritään vähentämään ja pohditaan, miten väkivallan torjuntaan tarkoitettuja resursseja tulisi hyödyntää. Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmaan sisällytettiin neljä tutkimushanketta, joista kahdelle

onnistuttiin saamaan rahoitus valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnasta (VNTEAS). Lisäksi torjuntaohjelman toimeenpanon aikana saatiin uutta tietoa sukupuoleen perustuvan väkivallan yleisyydestä, kun EU:ssa toteutettiin kyselytutkimus, johon Suomi osallistui.

29. Tehdään oikeudellinen selvitys pakottavasta kontrollista / henkisen väkivallan kriminalisoinnista, ml. vainoa koskevan lainsäädännön toimivuus.

Oikeusministeriö lähetti tammikuussa 2022 kaikkiin yliopistojen oikeustieteellisiin tiedekuntiin ja Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituuttiin tarjouspyynnön henkisen väkivallan rangaistavuutta Suomessa ja eräissä muissa maissa käsittelevän selvityksen tekemiseksi. Tarjouksia saatiin kaksi, ja niistä Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitos valikoitui selvityksen tekijäksi.

Selvityksen tavoitteena oli kuvata henkisen väkivallan rangaistavuuden nykytila pahoinpitelyrikoksia ja mahdollisesti muita rikoksia koskevien rangaistussäännösten perusteella sekä sitä koskeva mahdollinen oikeuskäytäntö Suomessa. Lisäksi tuli tarkastella, miten henkinen väkivalta on kriminalisoitu ja lainsäädännössä määritelty esimerkiksi Norjassa ja Iso-Britanniassa sekä mahdollisuuksien mukaan selvittää näiden maiden oikeuskäytäntöä ko. tapauksissa. Osana selvitystä tarkasteltiin myös, miten vuonna 2014 Suomen rikoslakiin lisättyä vainoamista koskevaa pykälää on sovellettu. Lisäksi tavoitteena oli arvioida lainsäädännön muutostarpeita erityisesti henkisen väkivallan kriminalisoinnin osalta ja antaa mahdolliset muutosehdotukset lainsäädännön nykytilan muuttamiseksi.

Itä-Suomen yliopisto toimitti selvityksen oikeusministeriöön joulukuun lopussa 2022. Selvitys julkaistaan oikeusministeriön julkaisusarjassa keväällä 2023.

30. Tehdään tutkimus tapahtumaketjuista naisiin kohdistuvissa parisuhdesurmista.

Valtioneuvoston tutkimus- ja kehittämistoiminnasta rahoitettu tutkimushanke [Tapahtumaketjut naisiin kohdistuvissa parisuhdetapauksissa](#) käynnistyi maaliskuussa 2021. Hankkeen toteuttajina olivat Helsingin yliopisto ja Itä-Suomen yliopisto. Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajuus oli oikeusministeriössä. Muut ohjausryhmän jäsenet olivat sisäministeriöstä ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä.

Tutkimushankkeessa tuli selvittää Suomessa tapahtuneiden parisuhdetappojen piirteitä, olosuhteita ja niitä edeltäneitä tapahtumakulkuja, muun muassa yhteydenottoja viranomaisiin ja järjestöihin. Tarkemmat tutkimuskysymykset koskivat muun muassa tekijän uhuriin kohdistamaa aiempaa väkivaltaa, lähestymiskieltoja, yhteydenottoja hätäkeskukseen sekä kontakteja sosiaali- ja terveystieteiden palveluihin, lastensuojeluun tai turvakoteihin.

Tutkimushanke oli tarkoitus toteuttaa kolmessa eri työpaketissa, jotka tarkastelisivat henkirikoksia edeltäneitä tapahtumakulkuja erilaisia, toisiaan täydentäviä aineistopohjia hyödyntäen. Hankkeen alussa oli epävarmaa, missä määrin eri aineistoja tulisi saamaan tutkimuksen käyttöön, sillä tutkimusryhmällä ei ollut aikaisempaa kokemusta kaikkien tarvittavien aineistojen tutkimuslupaprosesseista, ja esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen aineistot olivat siirtyneet Findatan toimivallan piiriin. Tutkimuksen edetessä aineistojen saamisessa ilmeni sekä aikatauluun että resursseihin liittyviä, tutkijoista riippumattomia haasteita, joiden vuoksi hankkeen aikataulua jouduttiin lykkäämään ja suunniteltujen analyysien määrää vähentämään. Hankkeen loppuraportti Naisiin kohdistuvat parisuhdetapot –Tapahtumaketjut, taustat ja ehkäisy⁶ julkaistiin maaliskuussa 2023.

Raportti tarjoaa monipuolisesti tietoa naisiin kohdistuvista henkirikoksista, joissa tekijänä on ollut uhrin entinen tai nykyinen avo- tai aviopuoliso tai seurustelukumppani. Tutkimus sisältää tietoa mm. parisuhdetappojen määrästä, uhrien ja tekijöiden sosiaalisista taustatekijöistä, aiemmasta väkivallasta ja kontakteista viranomaisiin, esitutkinta- ja tuomioasiakirjoista löytyvistä tiedoista, terveydenhuollon tietoon tulleesta väkivallasta ja kontakteista terveydenhuoltoon sekä lähestymiskielloista. Lisäksi tutkimusraportissa kuvataan hankkeen tutkimuslupiin ja aineistoihin liittyneitä haasteita. Tiedot ovat keskeisiä pohdittaessa mahdollista systemaattisempaa seurantaa parisuhdetapoista ja niiden taustatekijöistä.

31. Tehdään selvitys naisiin kohdistuvasta digitaalisesta väkivallasta.

Valtioneuvoston tutkimus- ja kehittämistoiminnasta rahoitettu tutkimushanke [Naisiin kohdistuvaan digitaaliseen väkivaltaan puuttumisen haasteet poliisin työssä, rikosprosessissa ja tukipalveluissa](#) käynnistyi huhtikuussa 2022. Hankkeen toteuttajina ovat Tampereen yliopisto ja Poliisiammattikorkeakoulu. Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajuus on oikeusministeriössä. Lisäksi ohjausryhmässä on sisäministeriön edustus. Hanke päättyi lokakuussa 2023.

Hankkeen päätavoite on tuottaa tietoa naisiin kohdistuvan digitaalisen väkivallan piirteistä ja yleisyydestä sekä tapausten etenemisestä rikosprosessissa. Lisäksi hankkeessa rakennetaan menettelytapaa, jonka avulla voitaisiin jatkossa seurata poliisin tietoon tulleiden (naisiin kohdistuvan) digitaalisen väkivallan muutosta. Hanke tuottaa uutta tietoa, jota voidaan hyödyntää poliisin tutkinto- ja täydennyskoulutuksessa, syyttäjien täydennyskoulutuksessa ja viranomaisten strategiatyössä.

---

⁶ Suonpää, Karoliina; Koskela Tarja; Sutela, Mika; Törölä, Miisa; Aaltonen, Mikko: Naisiin kohdistuvat parisuhdetapot – Tapahtumaketjut, taustat ja ehkäisy. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:16.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman loppuraportin kirjoitushetkellä alkuvuodesta 2023 tutkimushanke oli edennyt pääosin suunnitellusti. Tutkimusluvut poliisin, syyttäjien ja tuomioistuinten aineistoihin oli saatu, minkä lisäksi viranomaisista syyttäjien ja poliisien haastattelut oli aloitettu.

32. Toteutetaan Suomessa EU:n Gender-Based Violence -survey.

Tilastokeskus toteutti Euroopan unionin tilastotoimisto Eurostatin koordinoiman Gender Based Violence (GBV) -väestötutkimuksen kyselyosion Suomessa vuodenvaihteessa 2021–2022 verkkokyselynä. Tutkimuksen rahoittajia olivat Eurostatin ja Tilastokeskuksen ohella oikeusministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö sekä sisäministeriö.

Tutkimushankkeessa kuultiin valmisteluvaiheesta alkaen suomalaisista tasa-arvotyön ja väkivaltatutkimuksen asiantuntijoista koottua asiantuntijaryhmää, joka on ollut mukana suunnittelemassa ja muotoilemassa kyselylomakkeen kansallisia kysymyksiä sekä niistä laadittavia analyysejä ja tulevia julkistuksia koskevia suunnitelmia.

Eurostatin ohjeistuksen mukaisesti tutkimuksen ensisijaisen kohdejoukon muodostivat Suomessa asuvat 18–74-vuotiaat naiset, joita poimittiin tutkimuksen otokseen yhteensä 15 000. Lisäksi kansallisia erillistarkasteluja varten tutkimukseen poimittiin 5 000 iältään 18–74-vuotiasta miestä sekä 5 000 iältään 16–17-vuotiasta naista.

Tutkimuksen vastaajat kutsuttiin mukaan kotiin toimitetulla kirjeellä ja esitteellä. Heitä muistutettiin vastaamisesta ja motivoitiin osallistumaan kirjemuistutusten lisäksi myös sähköpostitse ja puhelimitse. Tutkimukseen vastasi helmikuun 2022 loppuun mennessä yhteensä 7 768 henkilöä. Vastausosuus asettui näin 31 prosenttiin, mikä vastasi ennako-odotuksia.

Tutkimuksen parisuhdeväkivaltaa koskevat ennakkotulokset julkistettiin kesäkuussa 2022 Tilastokeskuksen [verkkosivuilla](#). Tutkimuksen mukaan parisuhdeväkivallan kokemukset ovat Suomessa edelleen yleisiä. Kolmannes naisista ja vajaa viidennes miehistä on kokenut parisuhteessaan joskus fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa tai niillä uhkailua. Henkistä väkivaltaa on kokenut lähes puolet naisista ja 42 prosenttia miehistä. Parisuhteessa tapahtuva väkivalta on usein vakavaa ja toistuvaa. Koko elämän aikaisia parisuhdeväkivallan kokemuksia oli eniten 35–54-vuotiailla naisilla. Kuitenkin viiden edellisen vuoden aikana väkivaltaa olivat kokeneet eniten nuoret, alle 35-vuotiaat, naiset. Parisuhdeväkivaltaa oli koettu kaikissa väestöryhmissä sosioekonomisesta asemasta riippumatta.

Tilastokeskus julkaisee laajemman raportin lopullisista tuloksista huhtikuussa 2023.

3 Lopuksi

Pääministeri Marinin hallitusohjelma sisälsi useita kirjauksia, joiden kautta pyrittiin parantamaan rikoksen uhrin asemaa, puuttumaan väkivaltaan, torjumaan ihmiskauppaa ja lisäämään tasa-arvoa. Kirjausten toteuttamiseksi käynnistettiin useita säädösvalmistelu- ja muita hankkeita, joista osassa oli suora kytkös naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmaan ja sen painopisteisiin. Hallituskaudella 2020–2023 on siten pyritty vaikuttamaan ja puuttumaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan monin eri tavoin. Seuraavassa mainitaan muutamia keskeisiä hankkeita.

Suomessa tuli voimaan uusi seksuaalirikoslainsäädäntö 1.1.2023. Uudistus vahvistaa jokaisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa. Tärkein muutos on, että raiskauksen määritelmä perustuu nyt suostumukseen.

Myös lähestymiskieltoon liittyvä lainsäädäntö on uudistettu. Suomessa otetaan käyttöön sähköisesti valvottu lähestymiskielto sellaisten henkilöiden suojelemiseksi, joiden henki tai terveys on vaarassa. Sähköinen valvonta voidaan liittää laajennettuun lähestymiskieltoon vakavimmissa tapauksissa. Uudistuksen myötä lähestymiskiellon hakijalta ei peritä maksua silloinkaan, kun hakemus hylätään tai asia raukeaa. Lisäksi vakavan rikoksen uhriksi joutuneelle lähestymiskiellon hakijalle voidaan määrätä avustaja, ja tukipalveluihin ohjaamista lähestymiskieltoasioissa tehostetaan. Lähestymiskieltoa koskevat lainmuutokset tulevat voimaan 1.10.2023.

Hallitusohjelmaan sisältyi useita ihmiskaupan torjumiseen liittyviä tavoitteita. Yksi keskeinen kokonaisuus on ollut ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma⁷, joka julkaistiin toukokuussa 2021. Toimintaohjelma perustuu viiteen strategiseen tavoitteeseen ja 55 toimenpiteeseen. Ohjelmalla edistetään ihmiskaupan ilmituloa, parannetaan uhrien asemaa ja tehostetaan rikosvastuun toteutumista. Ohjelmalla myös vahvistetaan ihmiskaupan vastaisen työn valtavirtaistamista osaksi laajempaa valtioneuvoston toimintaa sekä tiivistetään yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa.

⁷ Suomi torjuu ihmiskauppaa: Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:15.

Oikeusministeriö asetti keväällä 2020 työryhmän, jonka tehtävänä on kartoittaa sovittelun ja vaihtoehtoisten konfliktinratkaisukeinojen tämänhetkistä tilannetta, olemassa olevia rakenteita ja lainsäädännön toimivuutta. Yhtenä työryhmän tehtävänä on arvioida lähisuhdeväkivallan sovittelun jatkamista hallitusohjelmaan sisältyvän kirjauksen mukaisesti. Työryhmän määräaika on huhtikuun lopussa 2023.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelman loppuraportti julkaistiin helmikuussa 2023⁸. Tasa-arvo-ohjelman avulla koordinoitiin toimenpiteitä tasa-arvoisen yhteiskunnan saavuttamiseksi eri osa-alueilla. Naisiin kohdistuvan ja väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjuminen oli yksi ohjelman teemoista.

Kuten edellä on todettu, naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman toimeenpano toteutui hyvin. Kaikki toimenpiteet saatiin tai saadaan toteutettua vuoden 2023 loppuun mennessä. Ohjelman puitteissa koulutettiin suuri määrä viranomaisia ja ammattilaisia, ja tietoisuutta lisättiin mm. kunniaan liittyvästä ja digitaalisesta väkivallasta. Kokemukset ohjelman toimeenpanosta ja käytettävissä olleesta rahoituksesta osoittavat, että erillisellä rahoituksella on mahdollista saada paljon aikaan. Muun muassa viranomaisten koulutus- tarpeisiin vastaaminen ja ohjeistusten sekä toimintamallien kehittäminen on huomattavasti helpompaa, kun niihin on varattu oma erillinen rahoituksensa.

Ohjelma sisälsi uusia näkökulmia ja avauksia, kuten sivustakatsojien rooli seksuaalisen häirinnän tilanteissa sekä pelien mahdollinen rooli väkivaltakulttuurin ylläpitäjänä. Ohjelmaan sisältyi laaja ja kattava tutkimus tapahtumaketjuista naisiin kohdistuvien parisuhdetappojen taustalla. Rikosseuraamuslaitoksessa ryhdyttiin moniin toimiin naisiin kohdistuvan väkivallan tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi. Toimenpiteillä pystyttiin vastaamaan moniin tarpeisiin ja puutteisiin, joita mm. naisvankien tilanteessa oli havaittu⁹. Ohjelma myös osoitti, miten monialaista naisiin kohdistuvan väkivallan torjunta on. Ohjelma oli luonteeltaan poikkihallinnollinen, ja toimenpiteitä toteutettiin laajasti eri osa-alueilla, kuten esitutkinta- ja rikosprosessiviranomaisissa, opetuspuolella sekä sosiaali- ja terveyssektorilla.

Torjuntaohjelman toimenpiteiden vaikuttavuutta on hyvin vaikeaa arvioida. On selvää, että torjuntaohjelmalla, jonka toimeenpanoaika on noin kaksi ja puoli vuotta, ei saada aikaan isoja muutoksia naisiin kohdistuvan väkivallan määrässä tai siihen vaikuttavissa taustatekijöissä. Ymmärrys siitä, että naisiin kohdistuva väkivalta on sukupuolistunutta,

8 Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2020–2023: Loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2023:9.

9 Tammi-Moilanen, Kaisa: Naisvankiselvitys. Selvitys naisvankien olosuhteista, toiminnoista ja turvallisuudesta. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 4/2020.

on iso asia, joka vaatii yhtäältä läpileikkaavia toimia kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla ja toisaalta sukupuolispesifiä ymmärrystä ja lähestymistapaa erityisesti väkivallan vastaisen toimien kehittämisessä. Tämän näkemyksen ja ymmärryksen vieminen politiikkaan ja yhteiskuntaan laajemminkin, kulttuurin muuttaminen ja asenteisiin vaikuttaminen on hidasta, ja mahdollisuudet vaikuttaa niihin yhdellä torjuntaohjelmalla ovat rajalliset.

On selvää, että naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa edelleen merkittävä ihmisoikeusongelma. Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista työtä on jatkettava, ja se vaatii pitkäjänteisyyttä, monialaisuutta ja riittäviä resursseja. Tähän vakavaan ongelmaan puuttuminen edellyttää sitoutumista yli hallituskausien. Yksi keskeinen toimija tässä työssä on Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta (NAPE), jonka toiminta perustuu valtioneuvoston asetukseen. NAPERen tehtävänä on yhteensovittaa, seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen toteutusta Suomessa. Tätä varten NAPE laatii Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman, joka on nelivuotinen, mutta sen toimeenpanoaika ei ole sidottu hallituskausiin.

Suomeen on perustettu naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on toiminut tässä tehtävässä 1.1.2022 lukien. Raportoija on itsenäinen ja riippumaton. Raportoijan tehtävänä on seurata naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa, kansallisen lainsäädännön toimivuutta ja kansainvälisten velvoitteiden toteutumista. Raportoija myös seuraa ja arvioi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastaisia toimia. Raportoija voi mm. tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja. Naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin voi omalta osaltaan pyrkiä vaikuttamaan siihen, että naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaan kiinnitetään huomiota hallitusohjelmaan sisältyvien kirjausten lisäksi tai niistä riippumatta.

LÄHTEET

- Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2020–2023: Loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2023:9.
- Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2022:7.
- Laatukriteerit väkivallan ehkäisy- ja katkaisuohjelmille. Oikeusministeriön julkaisu, Mietintöjä ja lausuntoja 2022:36.
- Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma vuosille 2020–2023. Oikeusministeriön julkaisu, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:15.
- Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Ohjaus 10/2022.
- Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019.
- Suomi torjuu ihmiskauppaa: Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma. Oikeusministeriön julkaisu, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:15.
- Suonpää, Karoliina; Koskela Tarja; Sutela, Mika; Törölä, Miisa; Aaltonen, Mikko: Naisiin kohdistuvat parisuhdetapot – Tapahtumaketjut, taustat ja ehkäisy. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:16.
- Tammi-Moilanen, Kaisa: Naisvankiselvitys. Selvitys naisvankien olosuhteista, toiminnoista ja turvallisuudesta. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 4/2020.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-718-4 (PDF)